

Elettyä Elämää

Tyyne-Kerttu Virkki

90 vuotta

5.6.1997

Sakkolan kirkonkylän näkymiä v. 1939. Etualalla Virkin pellot - oikealla punainen talo oli lääkäri vastaanottoineen. Mäellä suurpappila

Sakkolan kirkonkylän keskellä Virkin talo, vastapäätä Suvannon yli Sipiläisen majatalo.

Elettyä Elämää

Tyyne-Kerttu Virkki

90 vuotta

5.6.1997

Aika on syntyä ja aika kuolla

Aika on rakastaa ja aika viikata

Aika on istuttaa ja aika repiä istutus

Aika on sodalla ja aika rauhalla

Aika on purkaa ja aika rakentaa

Aika on itkeä ja aika nauraa

Aika on valittaa ja aika hypellä

Aika on säilyttää ja aika viskata pois

Aika on reväistä rikki ja aika ommella yhteen

Ei ole mitään parempaa ole kuin iloita ja tehdä hyvää elinaikansa.

(Saarnaaja)

Toimittaneet: käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki
FK Sirkka-Liisa Uutela
opetusneuvos Siiri Valli
Taitto: Pentti Hellevaara
Painopaikka: Heloffset Oy, Helsinki 1997
ISBN 952-90-8844-2

LUKIJALLE

Tämä kirja on osa käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkin 90-vuotisjuhlinta ja se julkistetaan hänen syntymäpäiväjuhlassaan 5.6.1997. Hän on itse suunnitellut sisällön ja valinnut valokuvat, jotka kertovat rikkaasti eletystä elämästä, sukulaisista ja ystävistä. Tyyne-Kerttu on myös valinnut ne henkilöt, joilta on pyydetty henkilökohtainen luonnehdinta yhdessä eletyistä vuosista. Mukana on myös aiemmin julkaistua materiaalia, jonka hän on valinnut mukaan kokonaiskuvan täydentämiseksi. Kirja jatkaa ulkoasultaan kirjasarjaa " Itse tuon sanoiksi virkki", jota *Tyyne-Kerttu Virkki -säätio* on aiemmin julkaissut viisi osaa. Kaikki kirjan tiedot on Tyyne-Kertulta saatuja tai perustuvat hänen hallussaan oleviin arkisto- ja muihin lähteisiin. Arvokasta apua on antanut opetusneuvos Siiri Valli, joka on osallistunut aiempienkin kirjojen toimitustyöhön.

Minun tehtäväni on ollut lähinnä Tyyne-Kertun elämäntarinan saattaminen kirjalliseen muotoon. Itsenäisemmin olen kuvannut Tyyne-Kertun persoonaa ja toimintaideoita, joita olen seurannut n. 10 vuoden tuttavuutemme aikana, jolloin olen kuulunut hänen "komennuskuntaansa" käsityömuseon vapaaehtoistyöntekijänä.

Tämä teos ei ole tutkittu ja dokumentoitu esitys Tyyne-Kerttu Virkin elämästä ja elämäntyöstä. Se odottaa vielä kirjoittajaansa. Tämä on se ihmeellinen elämäntarina, jota Tyyne-Kerttu itse kertoo VIRKKI-KÄSITYÖMUSEON kävijöille. Kuten silloin, jää tästäkin puuttumaan paljon yksityiskohtia, jotka olisivat ehkä tärkeitä. Kuitenkin elämänkulku, sen pääasiat ovat mukana. Toivottavasti lukijalle välittyy edes jonkinverran sitä iloa ja ihmetystä, ihmetystä elämän merkillisyyksien edessä, mitä Tyyne-Kerttu kertoessaan säteilee. Se on mutkatonta elämänkoulussa opittua myönteistä ajattelua, jolloin kaikesta minkä kohtaa voi saada voimaa ja oman persoonallisuuden rakennuspuuta.

Lämpimät kiitokset kaikille, jotka olette antaneet apua tai osallistuneet kirjan tekemiseen. Lukijalle avointa ja armeliasta mieltä.

Helsingissä 25. 5. 1997

Sirkka-Liisa Uutela

Kesäinen kahvihetki Virkin talon puutarhassa 1917. Vas. Viktor-isä sylissänsä Mirja, Maiju-emäntä, Helena-mummo, Tyyne ja Helmi

Kävijä, joka tulee ensi kertaa Helsingissä Karjalatalossa olevaan VIRKKI-KÄSITYÖMUSEOON yllättyy varmasti: jyhkeän ja modernin punatiililinnoituksen sisältä aukeaa käsityömuzeon eksoottinen värikäs maailma, kuin sadun kirjokansi. Museon perustaja käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki itse esittelee muzeon kokoelmia ja kertoo ihmeellisestä elämästään. Omakohtainen selviytymistarina ottaa kiinnekohtansa muzeon esineistöstä. Siinä lapsena äidistään orvoksijäänyt tyttönen sitkeästi ponnistaa, sairaudesta, sodista ja muista vaikeuksista huolimatta käsityönopeettajaksi, päätoimittajaksi, mallisuunnittelijaksi ja vaikuttajaksi sekä oman muzeon hoitajaksi. Näistä ansioista hänet palkitaan lopulta käsityöneuvoksen arvonimellä.

Tyyne-Kerttu Virkin sukujuuret ovat sekä isän että äidinpuolelta vankasti Karjalan-kannaksella Sakkolassa. Suvut ovat asuneet siellä vuosisatoja. Sakkola on Vuoksen ja Laatokan välistä muinaisjärvien pohja-alueetta. Maisema on tasaista viljavaa hiekka- tai suomaata, jonka korkein kohta on 96, 2 m merenpinna yläpuolella oleva Vierinkiviharjun harjanne lähellä Valkjärveä. Alueella on tehty suuria vesistönkuivatustöitä jo 1800-luvulla, jolloin haluttiin saada lisää viljelysmaata käyttöön ja sitä saatiinkin; syntyi myös viljelykelpoista lietemaata. Entisestä järvestä jäi jäljelle Taipaleenjoki. Sakkolan pitäjän jakaa kahtia Suvanto. Se on n.3 peninkulmaa pitkä ja n. 3 kilometriä leveä matalien hiekkarantojen ympäröimä järvi, jolla on syvyyttä 24 m. Lehtokasvit ja jalopuut ovat alueella tyypillistä kasvustoa, mikä kertoo Kannaksen lauhkeasta ilmastosta. (Kaasalainen: Sakkolan historia, 1951)

LAPSUUS JA NUORUUS

ISÄN SUKU JA I. AVIOLIITTO

Virkin tila Sakkolassa mainitaan Käkisalmen eteläisen läänin verokirjassa Sakkolan historian mukaan vuonna 1641. Tyyne-Kerttu Virkin isän suvun sukututkimus yltää 1500-luvulle asti, jolloin isäntänä mainitaan Lauri Virkki 1581-1590. Lähteenä on papinveroluettelo, jossa mainitaan kaikki isännät ja ratsumiehet. Näitä on katkeamaton sarja Tyyne-Kerttu Virkin isänsään Juho Tuomaanpoikaan (s. 1849 k. 1883).

Tyyne-Kertun isä Viktor Juhonpoika syntyi 1879 Valkjärvellä. Tyyne-Kertun tiedon mukaan syntymäpaikka on Vuokselan Virkkilän kylä Sakkolassa. Em. Sakkolan historiassa kerrotaan, että Vuoksela muodostui Sakkolan, Valkjärven, Muolaan ja Räisälän peräkylistä. Sakkola muodostui omaksi kunnakseen vasta 1925.

Kun Juho-isä 1883 kuoli, Viktor oli 4-vuotias. 1900 hän muutti Viipurinläänin Pyhäjärvelle. Sieltä hän muutti 1903 takaisin Sakkolaan, missä hän avioitui ja aloitti kaupan pidon. Tyyne-Kerttu painottaa aina, että hänen isänsä oli huutolaispoika, joka omilla taidoillaan ja kyvyillään nousi liikemieheksi ja maanviljelijäksi. Viktorin äiti, Helena, joka oli mennyt ilmeisesti uudelleen naimisiin, muutti 1907 poikansa luokse Sakkolaan Huuska -nimisenä mukanaan Viktorin velipuoli Arvi Huuska. Helena-mummo eli poikansa talossa kuolemaansa asti 1936.

Viktor Virkin ensimmäinen vaimo Olga Komonen (s. 1884) oli Larin Parasken äidinäidin Outi Komosen sukua Sakkolan Räihärannasta.

Avioliitto päättyi Olgan kuollessa ensimmäisen lapsensa synnytykseen 26. 7. 1904. Helmi Esteri syntyi 15.6. 1904 ja jäi äidistään orvoksi kuuden viikon ikäisenä.

Viktor Virkki ja Olga Komonen hääkuvassaan 1903

Helmin mummo Vassa ja äijö Antti Komonen

Helmi pikkutyttönä

Helmin enon perhe

Kuvat Wiborg

VUOKSELAN KOMOSET

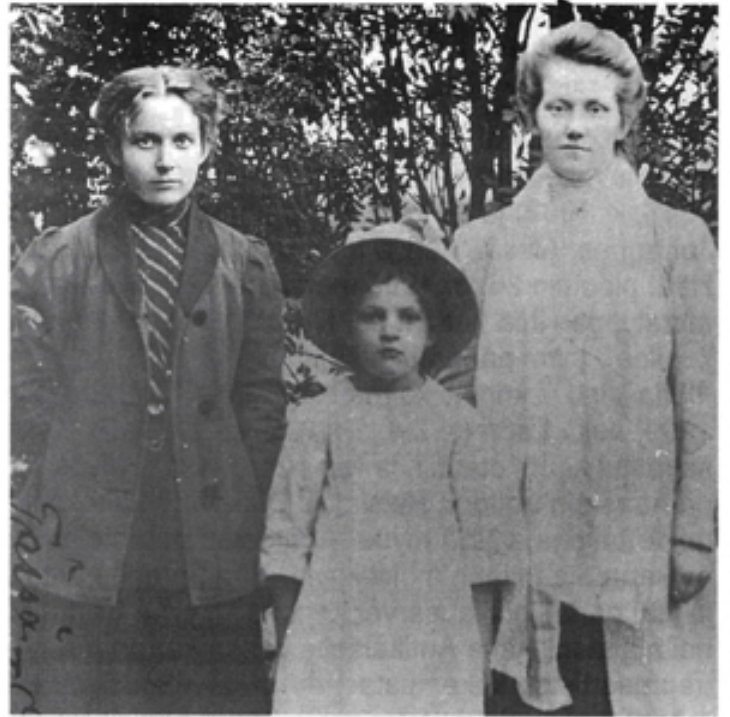
ALEKSANTERIN SUKUHAARA

Andrei Aleksanterinpoika KOMONEN

Talollinen, kauppias, s. 20.6.1869 Palkealassa, vihitty avioliittoon 27.5.1881, vaimo Paraskeva (Vassa) Wasilintytär Sinkko, s. 11.9.1864, Räisälän Timoskan kylästä. Muuttivat 2.8.1910 Palkealan kr.katollisesta seurakunnasta Sakkolan seurakuntaan, sieltä seurakuntajaossa v. 1914 Vuokselaan. Andrei kuoli 23.7.1921 ja vaimo 2.3.1929 leskenä.

Kirjailija Olli Komonen s. 14.1.1921 Antreassa, jonne vanhemmat muuttivat Vuokselan Rähärannasta. Hän oli naimisissa eversti Iikka Kiianlinnan kanssa. Erottuaan hän alkoi kirjoittaa näytelmiä ja romaaneja. Hänen tyttärensä varatuomari Liisa Kiianlinna on Tyyne-Kerttu Virkki-Säätiön hallituksen jäsen.

Helmi tätinsä ja tämän kälyn, Helena Komosen, kanssa 1913

Helmi Esteri Virkki 1916

Kirjailija Olli Komosen lapset Liisa ja Lauri Kiianlinna pieninä. Varatuomari Liisa Kiianlinna toimii Kuopiossa ja on monissa yhteiskunnallisissa johtotehtävissä. Lauri Kiianlinna oli Moskovassa sotilasasiemiehenä 4 vuotta ja on nykyisin Savon prikaatinkomentajana.

ÄIDIN SUKU JA AVIOLIITTO

Tyyne-Kertun äiti oli Maria Pietarintytär Laamanen. Äidin sukua on tutkittu viiden sukupolven taakse 1700-luvulle asti Matti Matinpoika Laamaseen ja Liisa Karilaiseen. Äidinisä oli Pietari Matinpoika (s. 1843, k. 1903) ja äidinäiti Anna Agneta Kotti (s. 1851, k. 1895) Heillä oli neljä lasta Vilhelmiina, Matti, Johannes, Aleksanteri ja Maria, josta tuli Viktor Virkin toinen vaimo.

Häät pidettiin 26. 8. 1906 morsiamen kotona Sakkolan Sipilänmäellä. Harvinainen kutsukortti, jossa morsiuspari itse kutsuu häätilaisuuteen, on säilynyt. Koska morsiamen molemmat vanhemmat olivat kuolleet toimi hääpari kutsujana.

Maria Virkki synnytti kolme lasta: Tyyni Kerttu s. 5. 6. 1907, Elsa Helena (s. 14.9. 1908, k. 19.4. 1909) sekä Lauri (s. 2.4. 1910, k. 28.7. 1910). Kaksi nuorinta lasta kuolivat alle vuoden ikäisinä. Äiti sairastui keuhkotautiin ja kuoli 21.8. 1911. Myös Tyyne oli saanut tartunnan. Isä vei hänet parhaaseen hoitoon Helsinkiin Diakonissalaitokselle, missä Tyyne oli kolme ja puoli vuotta hoidettavana, välillä myös Nummelan parantolassa. Tästä ajasta Tyyne-Kertulla ei kertomansa mukaan ole mitään muistikuvia. Hän parani, mutta sairaudesta jäi pysyvät jäljet. Se vammautti selän ja jätti pahat leikkausarvet kehoon. Tyyne-Kerttu pahoittelee, ettei hän ymmärtänyt kysellä hoitajaltaan, Alma Antikaiselta, jonka kerran tapasi, tarkemmin tuosta ajasta. Mutta näin traumaattisten kokemusten yhteydessä toimii ilmeisesti tiedostamaton torjunta, jonka mieli on rakentanut suojakseen.

Äidin kuoleman jälkeen Tyynen holhoojiksi 21-vuotiaaksi asti tulivat äidin veli maanviljelijä Matti Laamanen sekä Juho Sipiläinen, joka oli maanviljelijä ja Sudenhännän majatalon pitäjä. Tyyne-Kertun äiti oli tuonut myötäjäisinään oman osuutensa Lapanaiisten Metsäpirtissä sijaitsevasta tilasta. Avioliiton aikana hän yhdessä miehensä kanssa oli ostanut konkurssiin menneen Lampun tilan ja kauppahuoneen. Tilan pinta-ala oli 395 ha, josta peltoa 76 ha, metsää 305 ha ja loput luonnonniittyä ja laidunmaata. Tyyne-Kerttu oli äitinsä osuuden perijä. Äidin perintöosuuteen Laamasten tilasta kuului 65 hehtaaria metsää, Soprikkalan haka Sakkolan Karholassa, jossa Virkin monikymmenpäinen karja laidunsi, ja lietemaa Koukunniemessä.

Äidin sisar Vilhelmiina oli naimisissa Matti Valkosen kanssa, joka oli opettaja ja myöhemmin kansanedustaja. Vilhelmiina-täti kuoli myös nuorena ja hänen tyttärensä Martta sai äitipuolen. Tämä kohtalonyhteys lujitti serkusten ystävyyttä. Äidin sukulainen Albert Laamanen asui myös Sakkolassa ja toimi opettajana. Tyyne-Kertun kertoman mukaan hänelle läheisin äidin puolen sukulainen oli Anni Laamanen. Tämä oli valvonut äidin kuolinvuoteella.

jatkuu s. 10

J. Indursky WIBORG.

J. Indursky WIBORG.

Tyyne-Kerttu Virkin vanhempien
nuoruudenkuvat: Maria Laamanen
ja Viktor Virkki

Alkuperäinen isän ja äidin hää-
kutsu: Pyydämme läsnäolollanne
kunnioittamaan Vihkiäisiämme
Sakkolan Sipilänmäellä elokuun
26 p:nä 1906

klo 4 j.(älkeen) p.(uolen) .p.(äi-
vän).

Allekirjoitukset: Maria Laamanen
Viktor Virkki.

Koska morsiamen vanhemmat
olivat kuolleet, morsiuspari itse
toimi kutsujana.

Maria ja Viktor Virkki

Koko perhe keväällä 1910. Helmi, Maria-äiti sylissä Lauri, isä Viktor edessä Tyyne. Lauri kuoli elokuussa 1910.

Kuvassa Tyyne 3-vuotiaana Helmi-sisaren (5-v) kanssa 1910 kotona puutarhassa.

Maria os. Laamanen (äiti). Viktor Virkin sylissä Tyyne-Kerttu ja Helmi Esteri v. 1908.

Äidin hauta, joka oli myös
Virkin sukuhauta Sakkolan
kirkkomaalla.

Äidin hautajaisissa elokuussa 1911.
Tyyne ja Helmi oli puettu kauniisti
survasuun.

Äidinpuolen sukulaisia: vas. Anni Laamanen, alla vas. äidin sisar
Vilhelmiina Laamanen, oik. Matti Valkonen, Vilhelmiina-täti ja
Martta pienenä.

SISUA JA SOPEUTUMISVAIKEUKSIA - ISÄN KOLMAS AVIOLIITTO

Tyyne-Kerttu, tai kuten häntä lapsena nimitettiin Tyyne - eli lyhyesti Typy, kävi ensin kiertokoulun sitten kaksivuotta 1915-17 Sakkolan kirkonkylän kansakoulua opettajanaan Saima Kankkunen. Koulussa hän sai ensiesiintymisellään laulajana kiitosta. Tyyne-Kertun ensimmäinen muistikuva kotoa liittyy ruokailuun. Hän ei pystynyt syömään tarjottua maksalaatikkoa, vaan pakeni ruokapöydästä puutarhaan vihainen isä kintereillään.

Viktor Virkki kolmannen avioliiton 27. 8. 1916 Maria (Maiju) Kaarlentytär Sirviön kanssa, joka oli kotoisin Sotkamosta. He saivat neljä lasta: Elvi Mirjam s. 21.1. 1917, Irma Kyllikki s. 14.8. 1918, Kaija Margareetta (s.17.4. 1920 k. 2.7.1942) ja Leo Pertti s. 13.6. 1923.

Isän häät pidettiin 1916 elokuussa Virkillä. Vihkiminen suoritettiin suuressa salissa. Helmi ja Tyyne itkivät katkerasti kohtaloaan: omaa äitiä ei ollut kummallakaan ja nyt he saivat äitipuolen.

Lapsenmielissä heillä kangastelivat satujen ilkeät hahmot. Tyyne-Kerttu kertoo, että kotona hänellä oli sopeutumisvaikeuksia. Ajoittain häntä kalvoi ulkopuolisuuden tunne. Isään ei syntynyt kontaktia; Tyyne-Kertun luonnehdinnan mukaan hän oli umpimielinen. Pitkä poissaolo oli varmaankin myös vieraannuttanut. Myöhemmin isän uusi avioliitto ja lapset lisäsivät näitä tuntemuksia. Ristiriitoja Tyyne-Kertun ja uuden perheen välillä syntyi ymmärrettävästi myös perintöasioiden takia. Hän muistaa usein itkeneensä ja rukoilleensa yksin pienessä huoneessaan: ottaisipa Taivaanisä pois täältä vieraiden joukosta!

Yksitoistavuotiaana hän siirtyi Käkisalmen yhteiskouluun ja oli kouluviikot poissa kotoa. Matka oli rautateitse n. 60 kilometriä ja koulutie kotoa Sakkolan kirkonkylästä kulki reittiä Sipilänmäki, Haitermaa, Noitermaa, Pyhäjärvi, Myllypelto, Näpinlahti ja Käkisalmi. Hän asui Petäjärveltä lähtöisin olevan kamreeri Karvosen perheessä. Tyyne-Kerttu kävi Käkisalmen yhteiskoulua 7 luokkaa (1918 - 1925). Kouluaikojen suuriin muistoihin kuuluu, kun Mannerheim, silloin vielä kenraali, vieraili koululla 1918. Oppilaat olivat riveihin järjestäytyneinä vierasta vastassa ja Mannerheim tuli ja kätteli kaikki! Typy oli reipas lapsi, joka ei antanut vammansa haitata toimiaan. Hänen asennettaan kuvaa hyvin, että hän kertoo pelanneensa potkupalloakin poikien kanssa. Hän muistelee myös opetelleensa ajamaan kilpa-ajokärryillä, mutta putosi. Isä kielsi häntä ankarasti enää yrittämästä, ettei pahemmin kävisi. Tyyne-Kerttu itse arvelee, että pakollinen paikoillaanolo sairauden ajan oli kasannut valtavan energian ja toimintatarpeen, joka purkautui näinä vuosina.

Kirkonkylän kansakoulu

Sakkolan kirkko

Sakkolan kirkon avaimet, jotka kirkkoherra Joonas Laurila otti mukaansa lähtiessään evakkoon 1944. Avaimet lahjoitettiin Virkki-Käsityömuuseolle hänen toivomuksensa.

Kirkon sisäkuva

SAKKOLAN KIRKON ALTTARITAUHU

Lappsuuskirkko voimakkaai julista- ja ol miul alttartaulu. Sehä ol maalattu Luukas 24: 51 joholla: "Siunatessaan heitä Hän erkani heistä". Taulu yläpuol ol viel Jumala silmä. Sen taulu katselemissee ei väsynt.

Ko myö meijä äiti kans mäntii ens kertaa Kesälahel katsomaa meijä tyttäre uutta kotseutuu, ni ko mie mäni sillo Kesälahe kirkkuo, ni tiä näky ol ensimmäiseks ies. Voitta arvata milt tuntu sillo syvämes. Kesälahtoist on nyt vieniet sen taulu Villala kyläkirkkuo ja panniet tilal toise evakko-alttartaulu.

Kyyvit ko siihe aikua olliit hittaapuoloiisii, pit kirkkoo lähtie hyvi aikasi. Sit ko istuttii hiljaa kirkopenkis ni varsinkii suarna-aikan alko nii vietäväst nukuttua. Sanotti jot missää muual ei sua nii makijaa unta ko kirko penkis. Hyvi monivivahteine kuorsaus myötöil sit suarnaajaa. Suarnat olliitki siihe aikua iha täysmittasii. Suarna kest ussei kaks tuntii. Piäpyhin: Joulun, Pitkäperantain, ja Piäsiäisen ol viel kaks suarna.

Siihe aikua luvettii kirkos kaik ilmoitukset, verokannot, huutokaupat, iltama- ja arpajaisilmoitukset, lampaihe häviimiset ja löytämiset ynnä paljo muuta. Vanhemp väki jäi ain näitä kuuntelemmaa, mut nuoremp väk höntäis ulos jo loppuvirre aikian.

Pit kiirehtiä varraamua paikka kirko portialt. Vanhemp väk kirkkotarhapuol, pojat viittapatsua juurel, työtöt kivaija vierest. Siin sit otettii selvää, oisiks mis tiijos ohjelmua pyhäiltapuoleks. Mis ois kuokkajaisii ja maksasko sinn lähtii.

Syyskauve illaistujaisistki kuultii alustavast kirkkoreisul. Sama katsastuspaikka vastas myös nykyisii mannekiininäytöksii. Uuvet vuattiet uuvistettii ain kirkkoreisul, ja jokahne koitti esiintyy mahollisimma tehokkuast. Pojat olliit lauvantain kuoranniet kelloperät liitujauhol ja pyhän ne siis tekkiit vetävä vaikutuksen. Ko siit ol nähty Viikmanni kottii lähtö, vaunut olliit uottamas ain kauva aikua, alettii hajjaantuu.

Varsinkii suurempin pyhin ja kihusunnuntain tul Sakkula kirkol suur liuta pyhäjärvisii, rautulaisii, räisälöisii ja metsäpirttilöisii. Sillo ol kaikk puomit ja kirkkomiän pettäiköt täyn toine toistaa parempi hevosii. Orit rönky kilpua Tiinukse ja koulupuole pettäikös. Pettäikö reunas ol sellaisin pyhin ain tuomiskauppiaitaki. Monenlaisii Pietariherkkuloi ol ulottuvil. Erlaisii rinkellöi, pulkkua, kauruskua, orehkua, litessii ja pompossii. Syyspuolel ol viel Pietarist tuotui er hyvvi omenii ja punasta limonaatii. Varsinkii kokkatyttölöil ol makia leivä päivät. Sit viel pojat ajeluttiit tyttölöi ympär kirkokyllää, tavallisest kiessilöis ol kaks poikaa ja kaks tyttöö. Ja hevosest otettii irt mikä siint vua läks. Sakkuloist käivät sit vuorostua naapurpitäjii kihulois. Tälläisii muistoi miul jäi mielee lapsuuve ja nuoruuve aja kirkkoreisuloist.

Albert Laamanen

oli opettajana Käkisalmen Tenkalahdessa ja evakkona 1939 perheineen Mikkeliissä

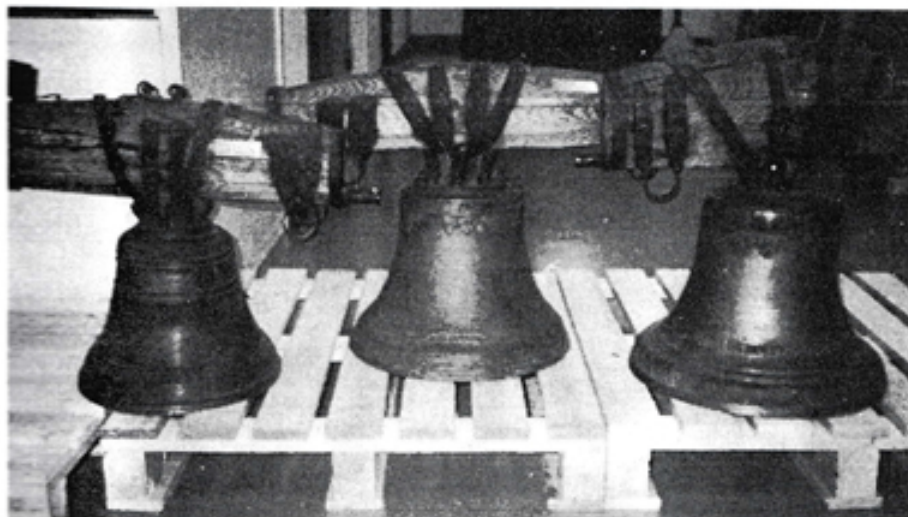
Sakkolan ensimmäinen kirkko rakennettiin 1616 Sakkolan Kiviniemeen ja siihen hankittiin kello samana vuonna. Kirkko toimi kappelina uuden kirkonkylään rakennetun kirkon valmistuttua aina isoon vihaan asti, jolloin se hävitettiin. Kolme neuvokasta isäntää, Risto Koironen, Heikki ja Tahvo Suokas ehtivät kuitenkin pelastaa kirkonkellon ennen vihollisen tuloa. He upottivat sen Suvannon Kiviniemen lahteen. Kirkonkello pysyi unohduksissa aina vuoteen 1818, jolloin alueella toteutettiin suuri vesistönkuivatushanke. Laatokan ja Suvannon välistä kannasta alettiin poistaa. Toukokuussa tuli kevättulva kaivajien apuun ja vesi pyyhkäisi väkivalloin kannaksen yli Laatokkaan. Suvannon pinta aleni ja rannat kuivuivat. Vanha kirkonkello tuli näkyviin maattuaan pohjassa 116 vuotta. Kello vietiin Sakkolan kirkkoon. Siellä kellot olivat talvisotaan asti, jolloin ne haudattiin kaivoon. Kun rauha tuli ja kävi ilmi, että Sakkola jää rajan taakse, kellot kaivettiin ylös ja kuljetettiin Suomeen. Niitä säilytetään tällä hetkellä Kansallismuseon kokoelmissa (Tiedot julkaistu Suvannon Seudussa, josta kuvat.)

"Monet kerrat on isänmaamme historiassa sattunut, että kirkkojen kellot on täytynyt piilottaa, upottaa järveen tai muuten kätkeä vainolaisen hyökätessä. Toiset lienee rauhan palattua löydetty, toiset ovat ikiajoiksi kadonneet. Mutta Sakkolan vanha kello näkyy olevan uskollinen seurakunnalleen ja kohtaloillaan se ikäänkuin symbolisoi Karjalan kansan korpivaellusta. Eikä vain menneitä, vaan myös tulevia aikoja: niinkuin tämä vanha kello on kerta toisensa jälkeen löytänyt seurakuntansa, niin on myös Karjalan kansa vielä löytävä oman kodin."

"Tutkimus on julkaistu sanomalehdessä, luultavasti Kotimaassa, vuonna 1941 ja on arkistoitu Museovirastossa, josta on saatu valokopio Suvannon seudun käyttöön."

"Kellot kaikuu, kellot temppelein, nyt on Herran pyhäpäivä, päivä parahin."

"Kirkonkellot ovat kutsuneet kristittyjä yhteiseen jumalanpalvelukseen yleisesti 500-luvulta alkaen. Italiassa tiedetään kuitenkin jo 300-luvulla käytetyn jonkinlaisia kutsumuskelloja. 1400-luvulla kirkonkellot saivat nykyisen alaosastaan levenevän muotonsa."

HÄITÄ JA HAAVEITA MUUSIKONURASTA

Tyyne-Kerttu antaa myöhemmin tunnustusta myös äitipuolelleen Maiju Virkille, joka tarmokkaasti hoiti suurta taloutta. Isällään hän arvelee olleen poikkeuksellista silmää kauneudelle. Omansa ja suvun häät isä järjesti mielellään itse. Tyyne-Kerttu muistaa kolmet häät Virkillä: Arvi Huuskan, joka vihittiin Sotkamosta Virkille apulaiseksi tulleen Jenni Karjalaisen kanssa, isän omat häät sekä Helmin ja Eino Kuuselan häät. Koko talo koristeltiin häitä varten, väkeä kutsuttiin joskus satamäärin ja juhlat kestivät monta päivää.

Helmi-sisar pääsi ylioppilaaksi Viipurissa ja suunnitteli lähtevänsä opiskelemaan apteekkialalle. Opinnot jäivät, kun hän tapasi Eino Kuuselan, nuoren upseerin, johon rakastui. Helmin ja Eino Kuuselan häät pidettiin Virkillä 1923 kesällä. Tuona kesänä Tyynellä oli ehdot matematiikasta. Isä keksi, että Einohan se toimii opettajana, ja niin Tyyne joutui mukaan nuorenparin häämatkalle. Eino Kuuselan komennuspaikka oli Valamossa Niikkanen patterilla, mutta hän sai myöhemmin siirron Konevitsaan ja sieltä perhe siirtyi Helsinkiin. Tästä häämatkalle osallistumisesta on myöhemmin riittänyt riemua. Helmi-sisar oli Tyynelle läheinen, mutta vanhempana myös tuki. Tämä suhde jatkui Helmin solmittua avioliiton ja myös hänen aviomiehestään, tuli Tyyne-Kertun ystävä. Helmiä ja Tyyneä myös vertailtiin. Irja Teerisuo, Helsingin käsityöseminaarin rehtori ja käsityönopeettaja, kertoi esittäessään Tyyne-Kertulle 50-vuotisjuhlaonnitteluja kuulleen Sakkolassa puhutun Virkin tytöistä, että Helmi on kaunis, mutta Tyyne on hauska!

Vasta myöhemmällä iällä Tyyne-Kerttua elähdytti Helmin sukulaisuus Larin Paraskeen; hänelle kirkastui, että tämä kunnioitettu kansantaiteilija oli, paitsi hänen hengenheimolaisensa, Helmin kautta myös sukulainen.

Jo kansakouluaikoina Sakkolassa Tyyne-Kerttu löysi musiikin, josta tuli hänelle elämänikäinen harrastus. Hän oli hyvä laulaja, ja hän esiintyi mielellään koulun juhlissa. Muusikon ura alkoi kangastella mielessä. Hän aloitti pianonsoitonopinnot Sakkolassa ja ensimmäisenä opettajana oli Helena Tiinus. Käkisalmen aikana pianonsoiton opettajina toimivat mm. Kekkilän kartanon rouva, musiikinopettaja Kerttu Jortikka sekä kouluikäisen vuokraisännän, kamreeri Karvosen perheen tytär, Aino Karvonen. Myöhemmin Helsingissä opetusta antoi myös perheen poika, Helsingin musiikkiopistossa työskennellyt Arvi Karvonen. Käkisalmen aikana Tyyne sai myös ensimmäisen merkittävän säestystehtävän, kun laulajatar Pappinen-Rennvik pyysi häntä säestäjäkseen. Konserttipaikoihin, Vilakkalan ja Unnunkosken nuorisoseurantaloille, kuljettiin hevoskyydillä ja mukana seurasi pieni matkaharmoni.

Viktor ja Maiju Virkin lapset Mirja, Kylli, Kaija ja Leo

Virkin lapset Mirja, Kylli, Kaija ja Leo juhannusruusujen aikaan.

Virkin rannassa uimassa apteekkarin rouva Ester Luoma, Tyyne, Mirja, Kylli, Kaija ja Leo sekä muita lapsia.

Kaksi kuvaa Helmi Virkin ja Eino Kuuselan häistä, jotka pidettiin kesällä 1923. Morsiuspari on lähdössä kirkkoon Stihlinaja-hevosella. Kirkossa oli Käkisalmen Vahtiniemestä orkesteri ja upseeritoverien miekkakuja, jotka oli järjestänyt vänrikki Väinö Savonen. Häitä tanssittiin kaksi päivää. Toisessa kuvassa hääväkeä. Morsiuspari vasemmalla vieressään Maiju ja Viktor Virkki ja lapset.

Kaksi kuvaa Arvi Huuskan ja Jenny Karjalaisen häistä, jotka pidettiin Virkillä 1924 kesällä. Häissä oli väkeä n. 400 henkeä. Morsiusparin oikealla puolella maassa istumassa Helmi ja Tyyne, takana vas. Maiju sylissä Leo ja Viktor Virkki edessään tytöt. Tyyne-Kerttu tunnistaa kuvasta myös pastori Keiturin ja hänen vieressään vas. Virkin puutarhurin Kyllösen. Takana neljäs oik. on opettaja Matti Valkonen vaimoineen. Toisen kuvan osalta tunnistaminen on vaikeampaa väenpaljouden takia. Häitä juhliittiin kaksi päivää, mikä selittää kuvien erilaisuuksia.

Kuvassa Käkisalmen yhteiskoulun viidenneltä luokalta päässeet oppilaat 1921; edessä vas. Tyyne, Eino Koironen myöh. Railimo, ainoa poika, Sylvi Sirelius. Takana Rauha Kytö ja Elina Sipiläinen, Taimi Koivusalo ja Helmi Toiviainen. Toisessa kuvassa kaikki oppilaat ja opettaja Saima Laulajainen.

Perhekuva 1933. Vas. Kylli, Tyyne, Mirja, Kaija ja Leo, Maiju-emäntä ja Viktor-isäntä, Jenny Huuska os. Karjalainen sekä harjoittelijoita.

Työlottina Imatralla 1928. Edessä Martta Valkonen, äitipuoli Toini Valkonen, Tyyne. Takana Ester Karvonen Petäjäjärveltä.

Tyyne toimi myös Sakkolan kanttorin Israel Maasalon sijaisena, kun tämä lähti Sortavalan laulujuhille 1926. Tyyneä keuhuttiin jumalanpalveluksen jälkeen, että hän soitti paremmin kuin kanttori, vaikka hän olikin kieltäytynyt käyttämästä jalkiota.

Merkittävän säestyspyynnön hän sai, kun maailmankuulu laulajatar Hanna Granfelt halusi pitää konsertin kotiseudullaan. Hän oli Helmin ja Einon luona Konevitsassa kun pyyntö tuli. Tyyne ihmetteli etteikö nyt ketään muuta ole säestämään, mutta lupautui viimein. Häntä kuitenkin tavattomasti jännitti tilaisuus ja Eino Kuuselan neuvosta hän perui lupauksensa. Konsertti jäikin sitten pitämättä.

Tyyne-Kerttu harrasti myös kuorolaulua ja hänestä kehittyi solistitason laulaja ja hän oppi myös johtamaan kuoroa. Musikaalisuutensa Tyyne-Kerttu arvelee periytyneen äidinpuolelta. Esim. maanviljelijä Matti Laamanen oli huomattava basso. Mutta myös isä osasi laulaa, vaikkei muuten erityisemmin musiikkia harrastanutkaan.

ELÄMÄÄ VIRKIN TILALLA

Viktor ja Maiju Virkin talo oli varsinainen karjalaisen suurperheen talo. Lapsia oli isännän kolmesta avioliitosta, tilalla asuivat hänen vanha äitinsä Helena Huuska, veljen, Aleksanteri Virkin, perhe sekä velipuoli Arvi Huuska. 1906 Viktor Virkki oli ostanut Tyyne-Kertun äidin kanssa maatilan ja sekatarvakaupan konkurssin tehneeltä naapuriltaan Adam Lampulta. Sen mukana tuli myös velvoite majatalonpitoon.

Virkin tila oli parhaimmillaan myös harjoittelutila, joka pyrki olemaan karjanhoidon ja maanviljelyksen mallitila. Tilalla oli kauppa, majatalo, oma saha, mylly ja sähkölaitos. Virkki oli osakkaana myös laivayhtiössä, jonka laiva kesäisin seilasi Suvannolla. Oman väen lisäksi tarvittiin palveluskuntaa ja harjoittelijoita, joita oli sekä maatilan töissä että kauppa-apulaisina.

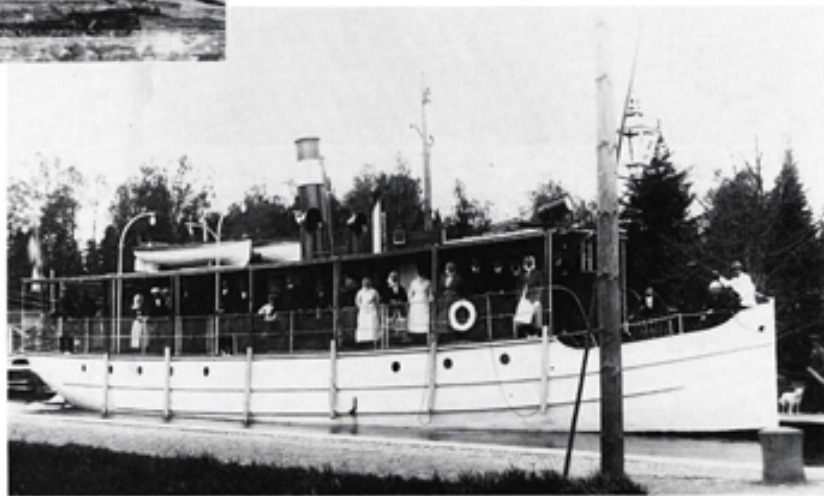
Sahalla oli töissä mm. Frank Adolfsen, jonka poika, nykyisen presidenttimme isä, Oiva (myöh. Ahtisaari) avioitui Tyyne Karosen kanssa, joka oli Tyyne-Kertun serkun Martan (os. Valkonen) miehen sisar. Tyyne-Kerttu johdatti sananmukaisesti tämän parin yhteen. Martta oli miniänä miehensä Väinö Karosen kodissa Vuokselan Kuninkaanristillä. Tyyne-Kerttu pyysi Oivan mukaansa, kun lähti Martta-serkkuaan tapaamaan. Isännän sisarista hän toivoi Oivan löytävän itselleen morsiamen ja niinhän siinä kävikin. Martta-serkun kautta Tyyne-Kertulla on side presidentti Martti Ahtisaaren sukuun. Yhteisestä taustasta juontuu läheinen suhde, joka Tyyne-Kertulla edelleen on presidentin perheeseen.

jatkuu s. 24

Virkin saha ja mylly 1920-39. Sahan isännöitsijänä toimi Frank Adolfsen, jonka vaimo oli Hilma os. Rutanen.

SAKKOLA Virkin laiva. Olin mukana sen neitsytmatkalla Koukunniemeen. Meinas mennä takaperin Laatokkaan, kun "jarrut" pettivät (v. 1924?).

Viktor Virkin perhe ja talonväkeä 1923. Keskellä Viktor ja Maiju Virkki välissä Mirja-tytär. Toinen oik. Helena Huuska Viktor Virkin äiti vieressään köksä Aake Systä. Lisäksi kotitalous-, puutarha- ja karjanhoitoharjoittelijoita sekä kauppa-apulaisia.

Näkymä Sakkolan kirkonkylästä: takana Virkin talo, vieressä kätilö Lytken talo, myöhemmin (1914-) käräjätalo. Virkin lopetettua kaupanpidon talossa toimi Pitkäsen kauppa.

Virkin talo puutarhan puolelta kuvattuna, n. 1929. Takana oik. isä Viktor Virkki, äitipuoli Maiju Virkki, Helmi Virkki, isän äiti Helena Huuska ja Tyyne. Rakennuksiin oli iso sivuosa rakennettu myöhemmin. Talossa oli tupa, keittiö, jonka yhteydessä WC, ruokasali, vieressä makuuhuone. Sivuosassa oli puoti ja toimistuhuone, isän työhuone ja eteinen. Sen toisella puolen iso sali, kalustettu pietarilaistyyllisillä kalusteilla ja piano. Salin takana kaksi makuuhuonetta, joita käytettiin majatalon huoneina. Lisäksi iso ullakko, josta pääosa oli suurta huonetta. Virkin talo kuvattuna eri kulmista.

MUISTELOJA SAKKOLAN KIRKONKYLÄSTÄ JOHTAJA VIKTOR WIRKIN SEKATAVARAKAUPAN, SAHALAITOKSEN YM. OSALTA

Kaupanhoitaja Vilho Havia toimi sekatavarakauppa Wirkin kaupanhoitajana vuosina 1927-1929 sekä toisen kerran vuosina 1933-1934, jolloin hän tuli Käkisalimesta laittamaan kauppa uusittuun kuntoon. Kauppa-apulaisena oli NV Pajunen ja kirjanpitäjänä neiti Loikkanen. Havian perhe asui Wirkin talon vastapäätä olevassa käräjätalossa. Sitten rakennettiin päätäloa vastapäätä rakennus, jossa oli asunnot kaupanhoitajalle, tilanhoitaja Kiljuselle, Wiktor Wirkin äidille huone ja yläkerran huone maatalousteknikko Savelalle. Tämän rakennuksen alapuolella oli saunarakennus. Kaupanhoitajan vaimo Selma Havia oli taitava käsityö- ja ruoanlaittaja-ihminen ja paljon rouva Wirkin apuna. Huumorintajuinen rouva Wirkki otti kahvitaually Selmaa kynkkään, olivat näet käymässä navetalla ja mainitsi, että erikseen ovat lannanluojat ja kahvinjuojat, lähdetään me Selma päiväkahville.

Tämän malliset puhelimet toimivat kaupan konttorin ja sahan konttorin välillä välivaihteen kautta, keskusnumero oli 8.

Wirkin tila oli mallitila. Hevosia, lemmiä ja porsaita oli paljon, karjakko Katri Sirviö harjoittelijana sekä Tellervo Haapio Viipurista. Taloon oli hankittu traktori, kuorma-auto ja kaksi henkilöautoa. Tilaan kuului suuri puutarha ja lisäksi 700 omenapuuta. Uimarantaan vievän tien varrella oli puimala sekä mökki, jossa asui tilalla työmiehenä toiminut Wiktor Wirkin veli Aleksanteri. Rannassa keinui Sakkolanininen laiva sekä iso proomu Anna.

SAKKOLA

7—21.

»valtion»

Kunnalliskoti	23
Laamanen, Matti, maanvilj.	15
Laamanen, Ville, maanvilj.	4
Liesmaa, Arvo, pastori	5
Naskali, Matti, liikemies, maanvilj.	19
Naskali, Salomon, maanvilj.	28
Osuuskauppa	16
Palmu, Leon, apteekkari	11
Pekkanen, Mikko, kamteeri	10
Pitkänen, Aadolf, kauppias	14
Pitkänen, veljekset, maanvilj.	26
Sakkolan kunnantoinimisto	2
Sakkolan Saha Oy.	8
Salonen, Toivo, kunnanlääkäri	9
Säästöpankki	27
Valkonen, Matti, opettaja, maanvilj.	21
Virkki, Viktor, kauppias	17

Suvannonlahden rannassa sijaitsi Wirkin sahalaite. Sahan koneena oli iso englantilaisen laivan höyrykone, joka pyöritti kaikki sahan alakoneet, raamit, sirkkelit sekä myllyn ja höyläämön. Erillisessä rakennuksessa asuivat konemestari Poikulainen ja sahan asentaja Tammela. Sahan konttorirakennuksessa asuivat puolestaan johtajat Frans Immanuel Adolfsen (Presidentti Martti Ahtisaaren isoisä) vaimoineen (o.s. Hila Rutanen) sekä Matti Isomaa perheineen. Adolfsenillä oli neljä lasta: Sulo, Oiva, Onni ja Liisa, joista Oiva, Ahtisaaren isä, on kuollut.

Kauppatalon toisella puolella kohosi pitkä aittarivi viljojen ja muiden tavaroiden säilytystä varten. Aittarivin päästä lähti tie tiluksille ja rantaan.

Tämän mallinen pöytäpuhelin oli Viktor Wirkin työhuoneen pöydällä, josta yhteys Sakkolan puhelinkeskukseen n:o 17. Sakkolan puhelinkeskusta hoiti rouva Äikäs Salakanmäen päällä. Oheisena Sakkolan puhelinkeskukseen tilaajaluettelo v. 1935.

2.4.1997 Olavi Havia
teknikko, ylläutnantti
Perustanut Viestintämuseon Riihimäelle,
toimitusjohtaja

Sakkolan historiassa kerrotaan Viktor Virkin liiketoimien myöhemmistä vaiheista mm., että hän luovutti yrityksensä 1932 Sakkolan Kauppa Oy:lle ja Suvannon Saha Oy:lle ja siirtyi itse toimitusjohtajaksi. Pulavuosina nämä liikkeet oli kuitenkin lopetettava.

Suvannon seudussa julkaistussa artikkelissa Vieno Sirén os. Lemmetty muistelee harjoitteluaikaansa Virkin tilalla 1.11.-30.10 1931. Vieno Sirén oli 18-vuotias ja varsinaisesti sianhoidon harjoittelijana, mutta osallistui myös muihin talon töihin: mm. verensekoitus teurastuksen yhteydessä, lipeäkalojen valmistus jouluksi, ison pyykin pesu, sianporsaiden leikkaus. Lehmiä oli yli 30 ja talossa oli jo tuolloin kaksi lypsykonetta. Sikojen lukumäärä vaihteli sen mukaan, miten emakot porsivat ja porsaita myytiin. Virkin kaupanhoitajana oli tuolloin Väinö Naskali. Lähistöllä asui valokuvaaja Mazurov, joka kuvasi ahkerasti ja jonka kuviin muistelman osittain perustuu.

Virkin tilalla seurattiin Vieno Sirénin mukaan hyvin sen ajan edistyksellisiä asioita. Talon emäntä Maiju Virkki oli hyvin keskeinen henkilö kylän asioissa. (Sakkolan historiassa kerrotaan, että Maiju Virkki toimi Martta-yhdistyksessä puheenjohtajana ja muissa tehtävissä v. 1917 - 1945.) Talon töihin osallistuivat myös omat lapset: Tyyne, Mirja, Kylli ja Kaija. Leo aloitti koulun syksyllä ja Vieno kertoo saatelleensa häntä koulutielle. Talossa asui mm. Oskari Törmälä, maatalousneuvoja, karjakko, päivämies Pekka Supponen sekä kotitalousneuvoja Hilja Pietikäinen. Mummo, Helena Huuska, asusti omassa kamarissaan ja tassutteli huivi harteillaan syömään ja kahville sananparsia lausuillen: "Syöty on, syöty on, milloin lie maksettu".

Vieno Sirén muistelee myös Sakkolan kirkon 150-vuotisjuhlaa, Tyyne vastasi hänen muistinsa mukaan kirkon koristeluista. Juhlassa esiintyivät säveltäjä Armas Maasalo ja laulajatar Aino Elenius - entisen kanttorin poika ja entisen rovastin tytär. He yöpyivät Virkillä ja Vieno sai silittää laulajattaren sinisen harsounelman. Vieno Sirén muistaa myös kaksi automatkaa, jotka tehtiin Viktor Virkin autolla. Toinen oli ikimuistoinen runsassatoinen sieniretki. Auto pysäköitiin metsätielle ovet avoinna odottamaan.

MAJATALONPITOA JA RUOKAVIERAITA

Opettaja Albert Laamanen on kirjoittanut artikkelin Suvannon seutuun 1967 Sakkolan majatalon vaiheista, johon hän on haastatellut mm. tuolloin 80-vuotiasta Maiju Virkkiä. Tämä kertoo, että majatalon käyttöön Virkin tilalla oli virallisesti määrätty kaksi huonetta. Jos nämä eivät riittäneet

jatkuu s. 26

Leo ja Pentti Palonen heinässä Virkin pellolla. Palonen oli Viipurista kotoisin ja Virkillä kesätöissä. Hänestä tuli myöhemmin pappi ja hän toimi mm. New Yorkin suomalaisessa seurakunnassa.

Virkin tilan porsaita.

Virkin maatilalla oli n. 40 eyshirelehmää, 20 porsasta ja 10 hevosta.

otettiin käyttöön myös sali. Talon kahdeksasta hevosesta kaksi oli määrätty majatalon kyydityksiin. Myös kyytipoikia piti olla kaksi. Kaikista kyydityksistä pidettiin kirjaa. Matkustajat oli kuljetettava seuraavaan majataloon, joita sijaitsi eri reiteillä 12 - 22 km:n päässä. Kesällä ja syksyllä myös soudettiin Suvannon yli Sudenhännän Sipiläisen majataloon vastarannalla. Tuolloin sattui joskus, että syyspimeässä eksyttiin reitiltä pois. Matkustajia varten oli pidettävä myös ruokaa varastossa. Maijun kertoo, että tarjoiluun oltiin yleensä tyytyväisiä. Hänen mukaansa matkustajista suurin osa oli kauppamatkustajia, suomalaisia, joskus venäläisiä. Vallankumouksen jälkeen tuli myös esim. inkeriläisiä evakkoja, aunukselaisia kulkukauppiaita ja mustalaisia. 1916-17 tuli myös saksalaisia sotavankeja Venäjän vankiloista; kerran enimmillään yhtä aikaa oli 35 henkeä majoitettavana.

Samassa yhteydessä Albert Laamanen haastattelee myös Arvi Huuskaa ja Tyyne-Kerttua, joka innostuu muistelemaan kotitalon elämää. Keskeisenä paikkana oli tupa, jonka yhdessä nurkassa olivat kangaspuut ja keskellä oli leivinuuni. Kaksi kertaa viikossa paistettiin ruisleipää; isosta saavillisesta taikinaa tuli n. 13 isoa leipää. Uunin jälkilämmössä kypsennettiin karjalanpaisti, puurot ja laatikot. Lauantaisin tehtiin kakkaroitteita ja piirakoita karjalaiseen tapaan. Tyyne-Kerttu kertoo, että hän itse mielusti rypytti piirakoita. Pitkäaikaisena köksänä talossa oli Ake Systä, joka vastasi ruoanlaitosta. Ruokakuntaa oli n. 20 henkeä, lisäksi majatalonpuolelta tilapäiset asujat sekä muut vieraat, joita sattui melkein joka aterialle. Tuvassa oli myös pitkin päivää saijun juojia, joilla ei ollut mitään kiirettä.

Käräjätupa oli vastapäätä Virkin taloa ja tavallisesti tuomarit asuivat ja söivät Virkillä, muistelee Tyyne-Kerttu, joskus myös lautamiehet ja muu käräjärahvas. Merkkihenkilöistä, jotka yöpyivät Virkillä hän muistaa vuodelta 1918 Sam Sihvon ja hänen pari jääkäritoveriaan sekä graafikko Toivo Talven, jolla oli mukanaan mm. Larin Paraskea esittäviä kuvia.

Tyyne-Kerttu ja Arvi Huuska muistelevat myös taloon ostettua orloffilaista Stihiinaja-hevosta. Tyyne-Kerttu kertoo, miten hän piti erityisesti talon hevosista. Hän yritti ajella äidin myötäjäisinään taloon tuomalla Hilppa-hevosella. Se oli kuitenkin kovasuinen ja vaikeasti hallittava "Mutta kun Stihiinaja ostettiin oli se lemmikkini; ihanteellinen ajaa ja askel oli keveä ja nopea", ihastelee hän. Arvi puolestaan kertoo, miten hän osti Stihiinaja -hevosen näkemättä, junassa Pietarin -matkallaan. Kauppaan kuuluivat myös nelipyörärillat valjaineen. Hinta oli 1000 ruplaa. Kun poika toi hevosen taloon, huomattiin, että se ontui kovasti etujalkaansa. "Ei tällä hevosella mitään tee", sanoi Vihtori nähtyään sen; mutta eläinlääkäri sai hevosen jalan kuitenkin terveeksi. Hevosesta tuli erinomainen, se toi kilpailuista palkintoja ja ohitti muut hevoset niin jäällä kuin maantiellä, kertoo Arvi.

jatkuu s. 28

Helmin ylioppilaskuva. Hän pääsi ylioppilaaksi Viipurin vanhasta yhteiskoulusta 1922.

Tyine Virkki Sakkolassa 1925.

KÄSITYÖNOPETTAJANA

OPISKELUSTA TYÖELÄMÄÄN

Tyyne-Kerttu jätti koulun Käkisalmissa kesken ja lähti käsityönopeettajaoppiin. Hän oli sairastanut vaikeaa kurkkutulehdusta ja koulun jatkaminen tuntui vaikealta pitkän poissaolon jälkeen. Uravalinta ei ehkä ollut helppo, mutta hän oli aina kertomansa mukaan tehnyt käsitöitä. Erityisesti pitsin virkkaus oli mieluista. Muusikonura, joka oli ollut hänen ensimmäinen haaveensa, tuntui fyysisesti liian raskaalta. Tyyne-Kerttu valmistui Helsingin käsityönopeettajaopistosta 1929. Hän auskultoi 1929 - 1930 Helsingin tyttönormaalilyseossa ja toimi samalla Helsingin kaupungin työtupien työttömyyskursseilla pukuompelulinjan opettajana v 1929-31. Työtupia organisoivat hänen kertomansa mukaan Miina Sillanpää ja kurssit pidettiin nykyisen Sokoksen paikalla olleessa talossa. 1933 Tyyne-Kerttu suoritti Fredrika Wetterhoffin 2-vuotisen Kotiteollisuusopettaja- opiston, jonne hän oli mennyt lisäoppiin, mutta joutuikin käymään koko kurssin läpi saamatta hyvitystä aiemmin suorittamistaan opinnoista.

Tähän aikaan sisältyy työttömyysjaksoja. 1934 hän toimi opettajana Viipurin läänin Marttapiiriiliiton järjestämällä 3 kk:n kutomakursseilla Antreassa ja Johanneksessa. Vakituisten työn saanti tuntui vaikealta, mutta 1934 tuli kaksikin työtarjousta ulkomaille, toinen Eestiin ja toinen Tanskaan. Eestiläisten kiinnostukseen Tyyne-Kerttua kohtaan saattoi osasyynä olla hänen muusikontaitonsa. Ne olivat tulleet eestiläistenkin tietoon 1934 Pohjoismaisilla kotiteollisuuskäräjillä Wetterhofilla, joilla Tyyne-Kerttu kertoo esiintyneensä; hän oli mukana koulun oppilaskuorossa sekä kirkkokuorossa, hän soitti myös pianoa koulun viisihenkisessä orkesterissa. Käräjillä oli mukana ensi kertaa myös eestiläisiä vieraita. Eestiin lähtö oli luonteva siitäkin syystä, että hän oli v. 1928 käynyt Tallinnassa. Täysi-ikäiseksi tultuaan hän oli perehtynyt äidinperintöönsä ja myynyt komeaa perintömetsää tutulle maanviljelijä Tenkaselle. Saamallaan rahoilla hän matkusti Helmi ja Eino Kuuselan luokse Tallinnaan osallistuakseen seminaariin. Eino Kuusela opiskeli tuolloin Eestin Sotakorkeakoulussa. Tallinnassa tehtiin velkakirja Tyynen perintöosuudesta kotitilaan ja Suomen silloinen suurlähettiläs Hynninen toimi varmistajana. Perintöosuus oli isälle vuokrattuna v. 1935 asti, minkä jälkeen sen vuokrasi Matti Laamanen. Kumpikaan ei Tyyne-Kertun mukaan maksanut hänelle mitään vuokraa. Isä tarvitsi nyt Tyyne-Kertun suostumuksen metsänmyyntiin yms. Tyyne-Kerttu muistelee, että Soprikkalan metsän rauhoitussopimus allekirjoitettiin Kehtnan-aikana.

Wetterhoffin kotiteollisuusopettajakurssi 1933. Edessä vas. opettajat Ester Ax-Tokkola, Ester Perheentupa ja johtaja Helena Brander. Oikealla istumassa mus.dir. Jaakko Tuuri. Toisessa rivissä vasemmalla värimestari Ubbesen vieressään Tyyne-Kerttu.

Antrean käsityökurssin näyttely 1934. Tämä oli Tyyne-Kertun ensimmäinen kurssi Wetterhoffilta valmistuttuaan ja hänellä oli 40 oppilasta. Kuvan omistaa apteekkari Aili Jantunen.

Kotiteollisuuskäräjät kesällä 1934 Hämeenlinnassa. Lauri Kuoppamäki isännöi islantilaisvierasta.

ELÄMÄNKOULUSSA EESTISSÄ

Kutsun Eestiin välitti tarkastaja Anna Henriksson. Tyyne oli kotona Sakkolassa, jossa hän oli auttamassa omenankorjuussa. Virkillä oli 400 puun omenatarha ja Tyyne-Kerttu pakkasi omenoita Viipurin ja Sortavalan toreille myyntiin. Annettuaan myönteisen vastauksen Eestiin, hän lähti Helsinkiin Helmin ja Einon luo odottelemaan tarkempia ohjeita. Kuuselat asuivat Tempelikadulla. Tyyne-Kerttu muistelee, että hänellä oli aina vaikeuksia viihtyä Sakkolassa, mieluummin hän "kiinasi" Kuuseloilla tai myös Arvi Huuskan kodissa. Tämä myös oli muuttanut perheineen Helsinkiin. Erityisesti Arvi Huuskan vaimo Jenni oli Tyyne-Kertulle kuin äidin sijainen.

Lokakuussa 1934 Tyyne-Kerttu lähti laivalla Eestiin. Koko laivamatkan myrskysi kovasti ja hän oli merisairaana. Samassa hytissä matkustaneen kohtalotoverinsa kanssa hän päätti mennä Tallinnassa ensiksi syömään. Vasta tukevan aterian jälkeen hän soitti Kehtnaan ja sai ohjeet loppumatkaa varten. Puhelun aikana hänelle selvisi, että kysymyksessä olikin korkeakoulu. Se oli järkytys - kuinka hän selviää!

Junamatkan jälkeen Keavan asemalla oli vastassa kahden hevosen vetämät trillat. Joku sotilashenkilö tuli samalla kyydillä. Perillä apulaisjohtaja Greenberg otti hänet avosylin vastaan Kehtnan upeassa koulurakennuksessa. Tyyne-Kerttu oli matkasta uupunut, kengätkin olivat kastuneet, hän olisi halunnut mennä heti lepäämään, tai ainakin siistiytymään. Mutta ensin kierrettiin katselemassa koulurakennusta ja sitten hänet vietiin johtajan pojan syntymäpäiväkesteihin. Aluksi syötiin ja sitten kaikki halusivat tanssia. Tyyne-Kerttu istui pianon ääreen ja soitti parituntia tanssimusiikkia. Sitten mentiin taas syömään! - Nyt koulun keittiöön, missä ruokia säilytettiin suurissa pesuvadeissa. Vasta sen jälkeen hän pääsi huoneeseensa.

Kävi ilmi, että koulu ei ollutkaan vielä alkanut, vaan ensin oli tanssikurssi, johon Tyyne-Kertunkin piti osallistua. Koulun suuressa juhlasalissa hän sitten opiskeli valssia ja tangoa, polkkaa ja jenkkää hän osasikin jo ennestään. Hänelle oli järjestetty myös mahdollisuus tutustua Eestin käsityöperinteeseen kahden viikon kurssilla Tartossa. Hän kävi siellä mm. etnograafisessa museossa, jonka kokoelmat tekivät häneen lähtemättömän vaikutuksen. Sodan aikana museo tuhoutui ja osa kokoelmista sen mukana.

Kehtnan Kotitalouskorkeakoulu oli perustettu 1925 ja esikuvana oli Norran kotitalousopisto Ruotsissa. Oppiaineina olivat kotitalous, käsityö, kutominen ja puutarhanhoito. Koulu oli sijoitettu saksalaisten entiseen moisioon, jonka pinta-ala oli 400 ha. Puutarha oli 10 hehtaaria, jossa oli mm. tekolammikko ja lisäksi suuret kasvihuoneet, joissa kasvatettiin jopa viinirypäleitä.

Kertunpäivillä 17.3.1935 Kehtnassa.

Edessä keskellä Tyyne-Kerttu, vas. talousopettaja Elise Lukats ja oppilas Tiina Toodo, oikealla agr.opettaja Erna Traat, talousopettaja Ida Soobik. Tiina Toodo oli Tyyne-Kertun paras oppilas. Takana toinen oik. Hella Maasing, joka toimi oppilaskuoron johtajana. Kuva otettu oppilasasuntolan edessä.

Kehtnan kotitalouskorkeakoulun kutomaluokka 1934.

Kesäretki Konevitsaan Helmi ja Eino Kuuselan luokse v. 1934. Kuvissa mukana Tyyne-Kerttu, Mirja, Kylli ja Kaija sekä kesäapulaisia mm. Katri Sirviö sekä Konevitsan munkkeja ja varuskunnan väkeä. Mentiin Sortanlahteen Mikko Pitkäsen hevosella ja sieltä Konevitsaan. (4 kuvaa)

Sortanlahdesta Konevitsaan

Kaijasta ja Leosta kuva vuodelta 1938 Käkisalmissa

Helmi Kuusela tyttäriensä Kaarinan ja Kirstin kanssa Vammelsuun rannalla kesällä 20-luvun lopulla. Eino Kuusela oli kotoisin Vammelsuulta.

Helmin ja Einon tyttäret Kaarina ja Kirsti pieninä ja myöhemmin koulutyttöinä pyöräilemässä.

Tyyne-Kerttu opetti kudontaa, sommittelupiirustusta, ja värjäystä. Hän toimi opettajana myös juuri tuolloin perustetussa Kehtnan Kotitalouskeskikoulussa, jonka opetusohjelman suunnitteluun hän oli osallistunut. Koulun tarkoituksena oli kouluttaa ammattitaitoisia emäntiä maaseudulle, hän kertoo. Lukuvuoden loputtua hän järjesti oppilastöiden näyttelyn Tallinnaan.

Ensimmäisen vuoden jälkeen Tyyne-Kerttua pyydettiin vielä jatkamaan ja saatuaan työluvan hän jäi vielä vuodeksi. Hänelle järjestettiin mahtava läksiäisjuhla, jossa mm. oppilaskunnan kuoro oli laulamassa ja se saatteli hänet Keavan asemalle, muttei jäänytkään siihen, vaan kuoro tuli junassa Raplan asemalle asti, missä jäähyväislaulut laulettiin lopullisesti. Tyyne-Kerttu muistelee lämmöllä iloista yhdessäoloa eestiläisten ystävien kanssa; vietettiin Kertun-päiviä jne. Kerran johtaja Arak järjesti juhlat, joissa tarjosi vieraille viiniä. Kokemus on jäänyt ensikertaisena Tyyne-Kertun mieleen.

Tyyne-Kerttu itse arvioi Kehtnan -ajan hyvin merkittäväksi kehitykselleen. "Tunsin siellä, että minua rakastettiin" ja "Siellä minusta tuli ihminen", hän luonnehtii. Kehtnan ajan ystävyysuhteet ovat kestäneet läpi elämän. Hän oppi myös eestinkielen niin hyvin että pitää sitä toisena kielenään. Tyyne-Kerttu muistelee nyt, että Eestissä tunnelma oli korkealle virittynyt, kaikki olivat innostuksen ja kohottuneen isänmaallisen tunteen vallassa. Inspiroivan ilmapiirin vaikutuksesta ja minäkuvan myönteisestä rakentumisesta kertonee jotain sekini, että hän omaksui Tyyne-Kerttu kaksoisnimen käytön Kehtnassa.

jatkuu s. 35

Kehtnan Kotitalouskorkeakoulu oli entinen saksalainen hovi. Tässä päärakennuksessa asui johtaja A. Arak perheineen, vasemmalla yläkerrassa. Siellä oli myös juhlasali ja alimmassa kerroksessa koulun keittola. - Pieni lampi edessä. Veneellä soutelemassa opettaja. Vasemmalla kotitalousopettaja Elise Lukats, agronomit Aleksander Siimon, Erna Traat, puutarhaopettaja Mari Kauri ja Tyyne-Kerttu Virkki.

SOTIEN AIKA

TALVISODAN EVAKOSSA

Kotimaahan palattuaan Tyyne-Kerttu toimi 1936-1937 Malmin työtuvan johtajana ja kudonnan ammattiopettajan. 1937 -1939 hän oli Viipurin läänin Ensimmäisen kiertävän kotiteollisuuskoulun johtaja ja ammattiopettaja Johanneksessa. Koulu toimi ensin Koskijärven kylässä, jossa olosuhteet olivat äärimmäisen alkeelliset. Hän joutui itse huolehtimaan kaikesta mm. tilojen lämmityksestä Petromaxilla.

Myöhemmin koulu siirtyi Koivistolle, josta hän sitten talvisodan alettua lähti evakkoon.

Lähtö tuli 30.10. 1939 ensimmäisenä pommituspäivänä. Junassa oli 36 härkävaunua ja Viipurin ohi ajettaessa kaupunki oli pommitusten jäljiltä tulella. Evakkomatka kulki reittiä Koivisto, Viipuri, Rakkola, Vainikkala, Simola, Pulsa, Luumäki, Kouvola, Korja, Nastola, Lahti, Riihimäki, Hämeenlinna, jossa pysähdyttiin. Ennen evakkoon lähtöä harjoiteltiin laulamaan Hoosiannaa ja hämmästyti kuullessaan Hämeenlinnan asemalla, missä oli järjestetty ruokailu, laulettavan Hoosiannaa. Olisiko Hämeenlinnan kirkkokuoro, jossa hän itsekin oli aikoinaan laulanut, tullut pakolaisia tervehtimään! Mutta laulajat olivatkin hänen koivistolaisiaan. Matka jatkui Toijala, Kylmäkoski, Lempäälä, Tampere, Orivesi. Siellä Tyyne-Kerttu muisti, että hänen kurssitoverinsa seminaarin ajoilta, Aili Immeli, oli johtajattarena Oriveden kansalaisopistossa. Hän soitti asemalta ja ajoi taksilla tämän luokse, näin hänen evakkotiensä johti Orivedelle. Evakkojuna jatkoi vielä matkaa: Länkipohja, Jämsä ja Korkeakoski, jonne evakot sillä kertaa jäivät.

Talvisodan aikana hänet kutsuttiin siirtoväen Työtupa- ja kotiteollisuustarkastajaksi.

Hän toimi tehtävässä 1939-41. Toimintaa järjesti Vapaan huollon Uudenmaan Läänin keskus sekä suomen- että ruotsinkielisillä alueilla, (mm. Helsinki, Tammisaari, Vihti, Lohja, Kirkkonummi) kohteena olivat myös työvalmiusnaisten järjestämät marjaryhmät (Kuusamo ja Lieksa).

Suurin jakelupiste oli Bulevardilla sijaitseva koulu. Tyyne-Kertulla oli alaisinaan, mikä häntä suuresti ihastutti, runoilija Aale Tynni ja akateeminen lausuntataiteilija Irma Tyllinen.

jatkuu s. 37

Tämä taulu, jonka olen kiitollisena saanut vastaanottaa, muistuttaa minulle elävästi tästä seudusta ja täällä vietetyistä rikkaista vuosista. Samalla kun toivon tälle maakunnalle onnellisempaa tulevaisuutta ja jatkuvaa kehitystä kaikilla elämän aloilla Suur-Suomen yhteydessä, toivon teille kaikille tänne jääville edelleen innostusta ja työniloa tämän kansan parissa.

Aunuksen kuvat:

Armas Lehtimäen maalaus Aunuksen kylästä, harmaita taloja joen varrella, joissa toimi myös Aunuksen työtupa. Kirkko sijaitsi joen toisella rannalla vastapäätä. Valokuvassa Aunuksen linnan kirkko, jonka sivuhuoneessa pidettiin ensimmäiset revinnäiskurssit 1944.

Kuvat Eero Laaksovirta

AUNUKSEN TYÖTUVAT

Jatkosodan aikana Tyyne-Kerttu toimi 1941-1944 kutsuttuna Itä-Karjalan sotilashallinnon alaisena Aunuksen piirin työtupa- ja kotiteollisuustarkastajana. Vastaavaa toimintaa veti Itä-Karjalassa lotta Maija Stenj, jonka veli Otto Korpijaakko ItäKrSE:stä etsi toista vetäjää Aunukseen. Suomen vapaanhuollon Helena Virkin suosituksesta hän päätyi kysymään Tyyne-Kerttua tähän tehtävään. Tämä pyysi pari vuorokautta harkinta-aikaa. Kun Korpijaakko sitten soitti Joensuusta, mikä on vastaus, Tyyne-Kerttu oli valmis lähtemään: Pääsenhän mie sieltä sitten pois!, hän tuumi. Tyyne-Kerttu otti mukaansa Sos.dem. Naisliiton työtuvalla työskentelevät viipurilaisen tallukkamestarin Sofia Nyrkön sekä työnjohtajana toimineen Helmi Toivosen. Mitään erityisohjeita toiminnalle ei annettu.

Työtupa Aunuksen kaupungissa aloitti toimintansa 28.8. 1941. Työtuvissa työskentelivät paikalliset ihmiset, jotka eivät kyenneet raskaampiin töihin. Aunuksen työtuvassa työskenteli n. 80 henkeä ja kotonaan työtuvan töitä teki n. 300 aunukselaista. Työskentelystä maksettiin palkkaa. Työtuvalla valmistettiin ja korjattiin pitovaatteita, mm. kaatuneiden mantteleista tehtiin tallukkaita. Siellä toimi pesula ja silittämö. Kansanomaisen käsityön tallettamisesta ja elvyttämisestä tuli keskeinen tehtävä.

Tyyne-Kerttu Virkki ei vain johtanut työtupatoimintaa, vaan hän oivalsi käyttää hyväksi vanhaa käsityöperinnettä soveltamalla sitä ennakkoluulottomasti nykyaikaiseen käyttöön. Sotajan materiaalipula tarjosi myös hyvän maaperä kokeiluille. Ohuesta värjätystä haapalastusta tehtiin hattuja, kukkia lastuliinoja sekä nukkia. Perinteisiä koristeompeleita käytettiin Tyyne-Kertun suunnittelemisissa kylpytakeissa ja lapikkaissa jne. Hän aloitti myös revinnäiskurssit, jossa nuorille tytöille opetettiin revinnäistöitä.

Tyyne-Kerttu perehtyi innolla myös Aunuksen tapakulttuuriin, mm. selvitti käspaikkojen käyttökulttuuria. Hän kertoo käyneensä tutustumassa lomalla myös Larin Parasken asuinsijoihin Raudussa ja Lempaalan rijalla. Omaan työhuoneeseensa hän perusti n. 300 esinettä käsittävän Aunuksen käsityömuseon, johon halukkaat voivat tutustu. Museon aukiolosta oli ilmoitus paikallisessa lehdessä. Museoesineistöä hän keräsi systemaattisesti esim. vaihtamalla vanhoja käspaikkoja ja muita tekstiilejä uuteen lakanakankaaseen, jota hän oli saanut tarkoitusta varten Helsingistä. Hän kertoo kulkeneensa lakanapakka kainalossa peukalokyydillä talosta taloon. Molemmiin puolin oltiin yleensä tyytyväisiä vaihtokauppaan. Museoon hän kokosi myös vanhoja työvälineitä varttinäpuita yms. Siellä oli myös vanhat kangaspuut.

jatkuu s. 39

Tyyne-Kerttu Aunuksen asunnossaan.

Tyyne-Kerttu Virkki: Aunuksen läksiäispuhe

Muistan vielä hyvin sen marraskuisen päivän n. 2 vuotta sitten, kun saavuin tänne, silloin tuntemattomaan Aunukseseen. Oli tuollainen syksyinen harmaa päivä, joka sai tämän maakunnankin näyttämään tavallista harmaammalta ja alakuloisemmalta. Mieleeni tulee katkelma eräästä Eila Kivikk'ahon pikku runosta, joka sattuvasti kuvaa tätä tunnelmaa:

*Mikä minnekin päin on kallellaan,
millä mitäkin väriä laudoissaan
missä ketäkin asukkaita.
Kujat syöpyen peltoihin savisiin
ihan hipovat harmaihin seinämiin
tai väistävät miss` on aita.*

³⁸*Joki ääretön äyräällä uninen,
kylämaisema tyynessä kalvossa sen
taloryhminä vääntelehtii*

Maakunnan oudot kasvat, kansastamme vieraantuneet heimolaisemme ja heidän oudosti soiva kielensä asettivat aluksi monia vaikeuksia kotiteollisuustyöllekin, joka täällä oli määrä alkaa. Työkenttä avautui laajana ja rikkaana, mutta olojen järjestyttömyys teki alun vaikeaksi, eikä vastuksia näyttänyt puuttuvan, Kun alkuvaikeudet oli voitettu ja työ saatu alulle sain vähä vähältä huomata, mitä rikkauksia ja arvoja piilee tässäkin maakunnassa.

Matkoillani Aunuksen kaunis luonto valloitti minut, niinkuin varmasti useimmat teistä, ikuisiksi ystäväkseen. Olen oppinut tuntemaan tämän seudun kansaa, noita kovia kokeneita, mutta silti iloisia ja auttavaisia, joskin hiukan ailahtelevaisia heimolaisiamme. Heidän vanhat kauniit kotiteollisuustuotteensa, rikkaat ja värikylläiset käsityönsä ovat herättäneet ihastustani ja tulevat varmaan monin tavoin rikastuttamaan kotoista, kansallista kotiteollisuuttamme.

Tätä taustaa vasten katsellessa tuntuu niin pieneltä se, mitä olemme voineet tehdä heimolaistemme auttamiseksi. Olisimme tahtoneet antaa heille täyden korvauksen menneistä kärsimyksen päivistä ja luoda olosuhteet täällä onnellisemmiksi ja rikkaammiksi. Sota on kuitenkin asettanut omat rajoituksensa kaikelle työlle. Jos jotain olemme pystyneet heille vaikeuksia voittaen antamaan, on työmme hyvin korvannut tämän kansan sydämellisen liikuttava kiitollisuus.

Työtupa toiminnassa, keskellä vas. seisomassa Tyyne-Kerttu

Aunukselaisesta pirtistä kaksi kuvaa. Toisessa emäntä Vogulova, jonka luona Tyyne-Kerttu asui, kahvinkeittopuuhiissa. Toisessa Natalia Sahanova ikkunan edessä. Pirtin sisustus on perinteinen ja katosta riippuu öljylamppu.

Aunuksen tyttäjä

Aunuksessa heinäpellolla. Talkooväkeä työtuvalta vas. Tyyne-Kerttu ja Sofi Nyrkkö ja Lotta Ring.

Aunukselaisvaimo kehrää ja tytär karstaa.

Kolme työkuva Aunuksesta. Aunukselainen emäntä kehrää värttinällä pellavaa puuleikkauksin somistetulla parvekkeella. Käspaikan koristeen tekoa. Naiset pellavanteossa pellolla. Revinnäistä tehdään.

Työtuvan tytöt ja Bogdanoff Aunuksessa 1943.

Koulun päättäjäiset Aunuksessa.

ITÄ-KARJALAN KÄSITYÖT

Toimiessani vv 1941-44 Aunuksen piirin työtu- pa- ja kotiteollisuustarkastajana en voinut olla ihastelematta ja iloitsematta siitä rikkaudesta, joka avautui eteeni Aunuksen harmaitten kylien ystävällisistä piirteistä. Sanottiin, että käsityöta- to kansannaisten keskuudessa oli katoamassa, mutta vielä oli toki jäljellä paljon meikäläisen silmälle uutta ja kiehtovaa. Se kutsui ottamaan selvää, oppimaan, tallentamaan ja opettamaan edelleen. Mitä raivaajan ja löytäjän työtä Maija Stenij suoritti palavasti Aänislinnan puolessa, samaa intoa minä paloin Aunuksessa.

Tutustuin esineistöön ja nimistöön, joka oli täysin uutta, sointuvaa, ilmeikästä kieltä, jota sain täten oppia. Niinpä käytännössä tutustuin tuvan ovensuussa riippuvaan herkkäliikkeeseen käsienpesuastiaan, josta kallistettiin umpinok- kaa myöten vesi käsille ja siitä se valui alla olevaan jalalliseen saaviin. Puhdas pesulaite oli kauniisti muovattu savesta, sinkistä, kuparista tai raudasta. Seinästä pistävän telineen päässä riippuvan käsastian lisäksi tämän ulokkeen yli heitettyä riippui pitkä pyyhe, käspaikka, luke- mattomin eri tavoin koristettu 2-3 metriä pitkä kapea kodin kaunistus. Käspaikka ei ollut koskaan koristelematon, mutta pellavakankaan karkeus ja koristelun runsaus kertoi arki- ja vieraskäytöstä.

Käspaikka saattoi olla kirjottu kangaspuissa, jolloin päädyt olivat leveästi puna- tai valkopoi- mintaiset, tai "njeeglall", neulalla koristellut ns. revinnäisellä tai virkkaamalla paksua ketjukuvi- ointia. Päätyreunoissa oli lähes aina leveät pitsit. Etupistikirjonta oli nurjatonta, samanlai- set pistot molemmilla puolilla.

Käspaikoilla oli monenlaista käyttöä kuten suuress tsupuss, isossa nurkassa, ruoka- pöydän yläpuolella oli ikonien paikka. Keskim- mäinen, suurin ja arvokkain ikoni oli juhlistettu komealla ja arvokkaalla käspaikalla. Samoin koristeltiin usein vanha peili, joka yleensä ei muuten kelvannut himmeine laseineen mihin- kään. Suuret valokuvaraamitkin saivat käspai- kan.

Emännän ylpeytenä oli avatusta arkustaan ottaa vieraitten aikana pino käspaikkakääröjä ja heitellä niitä yksitellen ruokailevan väen polvil- le. Siinäpä hienot suun ja käsien pyyhkeet, joita ei saanut säästellä eikä varoa.

Komea käspaikka äidin käsien kannattamana piti päällään ison leivän, jolla vihiltä tuleva nuoripari otettiin kynnyksen yli miehelään. Samoin voitiin ottaa vastaan leipä-suola-sere- monioin suuret valtavierahat tai mennä uudis- kotiin ensikäynnille. Käspaikka oli sekä kätevä että paljon käytetty tekstiili, jolle löytyi käyttöä häistä hautajaisiin asti.

Vaivaa ei säästetty vuoteen edusliinan, siis päiväpeitteen alta näkyvän pitsikoristelua muistuttavan revinnäisliinan luomiseen. Korkea tyynytorni toi esille tyynyliinojen runsaat koriste- lut ja vuode oli peitetty usein ns. ribudjualalla, peitteellä, jota käytettiin myös "yökattiena". Se oli maavärein värjäytyistä ohuista räsyistä kau- niisti raidallisiksi kudotut ja tiheästi tilkuin koristellut peitteet ja matot. Ribudjupku, räsyha- me oli suorastaan ihana, sekä kaunis että lämmin ja ryhdikäs. Vaatetuksessa käsityötaito tuli näkysiin myös emmestan kirjailussa. Em- musta eli puseron tai paidan "kivijalka" oli pellavainen jatko, joka kirjottiin kangaspuissa tai käspaikan tapaan neulalla. Se palveli alus- hameena ja näkyi feresin, leveän hameen ollessa nostettuna esiliinanauhojen alle, jottei töissä likaantuisi.

Lapsuudessani kävi Sakkolassa ja Kannaksella Aunuksesta monitaitoisia kauppiaita, joita kutsuttiin laukkuryssiksi. He olivat taitavia kauppiaita ja älykkäitä ihmisiä. Heidän tavarans- olivat monipuolisesti valittuja ja laadukkaita. Tavarat oli hankittu kaukaa idästä ja Bysantis- tä. Kokoelmissani näytteinä olevat suuret mustat nyplätyt huivit, jotka ovat lähiluostareis- sa valmistettuja, sekä silkkihuivit ovat kauniita ja taidokkaasti valmistettuja. Vaalea nyplätty kaitaliina on ostettu Sakkolassa ja sen olen 43

Työne-Kerttu Virkki

Aunuksen työtuvalla olkihattujen valmistusta 1942.

Lastuhattun esittely

Tytöt esittelevät Tyyne-Kertun johdolla tekemiään lastuhattuja.

Muotinäytös Aunuksenlinnassa 1943. Talvikki Kosonen (myöh. Lausala) mannekiinina. Yleisönä valistusupseereita rouvineen ja muuta henkilökuntaa.

Kauniisti kirjottu kesäpuku, jossa vanha koristelutekniikka ketjuvirkkaus on uudessa käytössä.

Talvikki Kosonen Tyyne-Kertun suunnittelemassa asukonaisuudessa: kylpytaksi ja liina, joissa on käytetty koristeena ketjuvirkkausta sekä oikilaukku ja tossut.

Aunuksen sekakuoro lauloi Äänislinnan radiossa 13.6.1943. Johtajana luutnantti Reino Salmela. Laulamassa Tyyne-Kerttu kukkia kädessä ja Siiri Hiltunen.

Tyyne-Kerttu järjesti myös kulttuuritilaisuuksia, joissa oli muotinäytöksiä ja mm. musiikkiohjelmia, hän itse toimi säestäjänä ja lauloi ja johti myös kuoroa; hän piti esitelmiä ja puheita käsityöperinteestä ja myös hänelle pidettiin puheita, joissa lempeä huumori kukki. Muotinäytökset esittelivät työtupien tuotteita, olki- ja lastuhattuja, vaatteita jne. Näin hän sai markkinoiduksi niitä esim. Stockmanin tavaratalo tilasi hattuja 1000 kpl erän. Läsnä oli myös lehdistöä, mm. Hopeapeilissä otsikoitiin: Muoti tulee Aunukselta!

Aunuksessa kävi useita kulttuurihenkilöitä ja toimittajia tutustumassa työtupiin mm. Maire Gullichsen ja päätoimittaja Linda Eerikäinen. Myös runoilija-professori Martti Haavio kävi tutustumassa Tyyne-Kertun toimintaan ja kirjoitti käynnistään kirjassaan Me marssimme Aunuksen teitä. Tyyne-Kerttu kirjoitti myös itse artikkeleita ja esitteli valokuvien työtupatoiminnan tuloksia eri lehdissä mm. Omin käsin -lehdessä. Eräessä vaiheessa hän sai tästä aktiivisuudesta harmiakin, kun häneltä evättiin kulkulupa. Epäiltiin, että hän olisi käyttänyt sotilashallinnon kuva-aineistoa. Hän teki sitten perusteellisen selvityksen kuvien alkuperästä.

Aunuksen-ajan huomattava ponnistus oli myös Käsityönäyttely, jonka Kansallismuseon Aunuksessa toimiva tutkija Tyyne Vahter kokosi Maija Steijnin ja Tyyne-Kertun kanssa Itä-Karjalan ja Aunuksen käsitöistä. Ateneumiin tehdyn näyttelyn järjesti Rajaseudun ystävien yhdistys ja sen avasi kenraali Martola. Myöhemmin se kiersi eripuolilla Suomea. ”*Ateneumin juhlaviin suojiin tuotiin käspaikkoja, vuoteenreunuksia, rätsinöitä, rohtimista ja räsyistä kudottuja hameita. Yleisöä kiinnosti moni uudentuntuinen tekotapa, punapoiminta, pitsipoiminta, ketjuvirikkaus, etupistokirjonta, revinnäinen. Ihailua herätti ripujupkan, riepukuteisen hameen, hieno väritys, koukkusella koristellun käspaikan vapaa huoleton kuviointi ja rikasaiheinen vuoteenreunusrevinnäinen*”, kirjoittaa kirjailija Iris Kähäri myöhemmin näyttelystä artikkelissaan jossa hän pohtii Aunuksen ajan merkitystä Tyyne-Kertulle ja muille. ”*Siitäkö tuli tämä tyyllisyys, nämä mallit, nämä tekotavat, jotka ovat olleet ominaisia sodanjälkeiselle kotiteollisuudelle?*”, kysyy hän.

(Iris Kähäri: Vipusessa käynti) (Aunuksen aikaa ja itäkarjalaista käsityötä esitellään myös itse tuon sanoiksi virkki -kirjasarjan osissa II ja IV)

jatkuu s. 50

1. Matti Virolainen
2. Matti Tienari
3. Viljo Karttunen
4. Leo Lehtiö
5. Ale Timonen
6. Eero Laaksovirta
7. Mauri Mattila
8. Paavo Purokoski
9. Ville Rähälä
10. Timo Tuori
11. Esko Konttinen
12. Tauno Kuusimäki
13. Martti Markus
14. Maija Virolainen
15. Jaakko Keränen
16. Lumikki Salminen
17. Paula Saarela
18. Siiri Hiltunen
19. Hilikka Vanttinen
20. Maria Mihkinen

21. Hilma Savolainen
22. Siina Taulamo
23. Aino Tuosa
24. Alli Jurvanen
25. Ella Ignatius
26. Aune-Mari Kairinen
27. Helmi *Savolainen*
28. Enni Suhonen
29. Paavo Paiho
30. Greetta Konttinen
31. Eero Teikari
32. Kerttu Euren
33. Reino Karelmo
34. Sara Orakoski
35. Anna-Liisa Konttinen
36. Talvikki Kosonen
37. Ilmi Kääriö
38. Tyyne-Kerttu Virkki
39. Marja Saarilahti
40. Emma Leinonen

Karkauspäivänä 24.2.1944 pukujuhlasta.
Samassa juhlassa naiset esittävät kansantanssin Kehrää, kehrää tyttönen.
Tyyne-Kerttu säestää.

Nurkkaus Aunuksen museosta. Rukki ja käspaikkoja sekä omaperäisiä räsyryijyjä seinällä ja lattialla. Tekniikalla tehtiin myös hameita.

Tyne-Kerttu Virkin perustaman Aunuksen käsityö-
 museon esineistöä. Yllä kangaspuut, joiden
 takana näkyy hame- ja patjakankaita. Tyne-Kerttu
 kutomassa kansallispukuun pukeutuneena. Takana
 seinällä erilaisia kirjontoja.
 Alla helmikirjonnoin koristeltu päähine ja erilaisia
 kangas- ja pitsimalleja. Oikealla etupistokirjonnalla
 koristeltu käsipaikka.

20.2.44 AUNUKSENLINNAN TYÖTUVASSA VETEHISENKATU 9 (ENT. LOKAKUUNKATU) VIETETYISSÄ TEEKOO:N LÄHTIÄISISSÄ

Arvoisa kotiteollisuustarkastaja ja tuotteitasi kalliisti ostava seurakunta

Kilistin maljaani liittääkseni muutaman sanan ylistyspuheitten sarjaan, koska Sinä tykkäät sellaisesta. Ylistän samalla muitakin hyviä sakkolalaisia.

Mehän tiedämme, että Sakkola on synnyttänyt useita, jotka ovat tuottaneet kunniaa ja mainetta ei ainoastaan kotikunnalleen vaan myöskin maakunnalleen, jopa yhteiselle isänmaallemme, - niin -, vieläpä heidät tunnetaan maamme rajojen ulkopuolellakin. Tarkoitan ensinnäkin maankuuluja Sakkolan porsaita ja toiseksi Sakkolan Virkkejä, joista Sinä TeeKoo olet kaikkein huomattavimpia eksemplaareja. On vaikea sanoa, kummatko ovat kuuluisampia.

Jos minä seuraavassa esitän joitakin vertailuja, niin se tapahtuu siksi, että ihmiselle nykyaikana on suureksi kunniaksi, jos hänestä puhutaan samassa yhteydessä porsaiden kanssa, varsinkin Sakkolan porsaiden.

Eikö olekin merkillinen yhteensattuma, että nuo 4-jalkaiset sakkolalaiset ja tämä meidän 2-jalkainen TeeKoomme elävät suureksi osaksi oljilla ja pahnoilla. Kummatkin ovat tyytymättömiä, jos oljet loppuvat.

Se ero vain on olemassa, että ensinmainitut pitävät olet jaloissaan, kun taas TeeKoo pitää itse ja toivoo muittenkin pitävän oljet päässään, kuten viime kesän muotivirtaus osoitti.

Yhteistä on edelleen molemmille sakkolalaisille se, että heillä on erinomaisen korkeita tuttavuuksia ja suhteita. Porsailta, varsinkin ennen talvisotaa, lukuisia loordeja ja päärejä ja kunniavieraallamme taasen, paitsi tätä edustavaa pöytäkuntaa, joitakuuta armeijakuntain ja divisioonien komentajia.

Mutta hyvin näyttävät muutkin ihmiset viihtyvän ja nauttivan ollessaan samassa pöydässä jommankumman sakkolalaisen kanssa, mieluummin molempien.

Valitettavasti meiltä otetaan tämäkin kallis nautinto pian pois. Senvuoksi me emme muuta voi kuin kaihomielin toivottaa itsellemme jotain korviketta.

TeeKoo kyllä viihtyy ja menestyy kaikkialla, missä yksikin oljenkorsi kasvaa.

Valistusupseeri Viljo Karttunen

Itä-Karjalan Sotilashallinnon tunnusten aluehallikoksi
olen antanut näin kuuluvan todistuksen:

Itä-Karjalan Sotilashallinto
Aunuksen alue-esikunta

Tyyne-Kerttu todistan, että kotiteollisuusopettaja
Tyyne-Kerttu V i r k k i on palvellut Itä-Karjalan Soti-
lashallinnossa Aunuksen alueella kotiteollisuustarkastajana
1.11.1941 lähtien ja edelleen. Hänen tehtäviinsä on
kuulunut kotiteollisuustaidon uudelleen virittäminen, van-
hojen käsityömallien etsintä ja uudelleen käyttöön saatta-
minen sekä kotiteollisuustuotteiden markkinointi.
Laajassa, oma-aloitteisuutta ja järjestäytyä vaativassa
tehtävässä neiti Virkki on osoittanut erittäin hyvää
taitoa, tarmoa ja kekseliäisyyttä.

Aunuksenlinnassa, Aunuksen alue-esikunnassa lokakuun
3 päivänä 1943.

Aluehallikoksi

Varatuomari Kapteeni: MAURI MATTILA
Mauri Mattila"

Itä-Karajan Sotilashallinnon
Aunuksen alue-esikunnan leima.

Edellä jäljennetyn uudistan ja todistan, että
todistuksen antamisen jälkeen palvelussuhde on jatkunut
samoin tehtävin aina helmikuun loppuun vuonna 1944.
Palvelussuhde oli työsuopimussuhde.

Känekoskella, 15 päivänä maaliskuuta 1972.

Mauri Mattila
Mauri Mattila

Varatuomari, nimismies Känekosken
kauppalasta.

Virkki-Käsityömuuseon käs-
paikka Aunuksen perinnettä
mukailien.

Martti Haavio kertoo kirjas-
saan Me marssimme Aunuksen
teitä, kuinka hän kävi
Aunuksen työtuvassa, missä
neiti Virkki hehkui täynnä
intoa perustamassa Aunuksen
museota.

Yhdessä Maija Stenjin kans-
sa Tyyne-Kerttu järjesti sitten
Aunuksen ja Vienan käsitöi-
den näyttelyn Ateneumiin.

- Aunuksen työtuvan naiset
osoittivat suurta luovuutta
vanhojen mallien kopioinnis-
sa ja jalostamisessa, kertoo
Tyyne-Kerttu.

- Naiset laittoivat "kukit"
vastakkain, kun niin oli so-
mempi ja panivat "vinguran",
jos mihin jäi tyhjä tila.

Näitä Aunuksen käsityöaar-
teita on nyt Virkki-Käsityö-
muuseumissa ja kansannaisten
hienostunut aisti tulee esiin
taidokkaissa, alkuperäisissä
käspaikoissa, pitsillinoissa,
kudonnaisissa ja olkitöissä.
Aunuksen osastolla on myös
Tyyne-Kertun omia muistoja
Aunuksen ajoilta sekä perin-
teisen käsityön pohjalta
tehtyjä sovellutuksia.

PALUU VIRKIN TILALLE JA LÄHTÖ EVAKKOON

Talvisodan evakkoaikana Viktor Virkki osti pojalleen Leolle Rautamäki -nimisen kylmän tilan Orimattilasta, Pennalan kylästä.

Jatkosodan aikana Viktor Virkki palasi monien muiden tavoin kotitalalleen Sakkolaan, jossa kaikki oli hävitetty. Aluksi asuttiin parakissa. Hän ehti rakentaa uuden talon, kunnes taas tuli lähtö evakkoon perääntymisvaiheessa 1944.

Sodan aikana Mirja-sisar, joka opiskeli musiikkia Helsingissä, vietti häitään italialaista syntyperää olevan Lorenzo Melonin kanssa. Lorenzon isä oli aikoinaan tullut Suomeen Kajanuksen orkesteriin muusikoksi. Vihkitilaisuus oli Helsingissä Saksalaisessa kirkossa 1942 ja häävastaanotto oli upseerikasinolla. Siellä Tyyne-Kertun pöytäkavaljeerina oli eräs tuolloin tunnettu näyttelijä, joka sai yllättävän päähänpiston ja tempaisi Tyyne-Kertun häävalssiin. Mikä kummastutti perinnetietoisia; häävalssinhan aloittaa morsiuspari yksinään.

Koko suku oli kerääntynyt hääjuhlaan. Kaija-sisar oli ylioppilaaksi tultuaan mennyt ensin Sonkajärven apteekkiin harjoittelijaksi ja sieltä Mänttään, jossa apteekkari Luoma oli Sakkolasta Virkin naapurista kotoisin. Kaija sairastui siellä, mutta halusi ehdottomasti tulla häihin. Hänet jouduttiin kuitenkin heti Helsingin asemalta viemään paareilla kulkutautisairaalaan. Ennen Aunukseen paluutaan Tyyne-Kerttu kävi häntä katsomassa ja kertomansa mukaan aavisti pahinta, koska Kaija oli siirretty yksityishuoneeseen. Pian tulikin suruviesti: Kaija oli kuollut 2.7.1942 lavantautiin ja kurkkumätään, tai kuten Tyyne-Kerttu arvioi, niiden johdosta nälkään. Kaijan hautajaiset järjestettiin kotona Sakkolassa. Tyyne-Kerttu pääsi hautajaisiin Sortavalasta Eino Kuuselan autossa. Eino oli Aunuksen rintamalla. Miehiä ei riittänyt kantamaan Kaijan arkkua, joten kantajina olivat myös sisaret, Mirja ja Kylli.

1944 evakkoonlähdestä on mukanaolleen Anja Ilmolahden muistelmä, joka on julkaistu Karjala -lehdessä 9. 6. 1988. Hän oli v. 1944 työtyttönä Virkin tilalla Sakkolassa. Kevättyöt olivat käynnissä. Isäntä kynti perunanvakoja ja kertojan lisäksi karjakko ja kaksi sotavankia kylvivät perunaa. Ensiksi sotavangit ryntäsivät ojaan piiloon. Sitten työtökin kuulivat kumun: maataistelukone syöksyi yli ja kaartoi pois. Vangit olivat tunnistaneet omiensa koneen äänestä!

"Hiljaisuus, vain hevonen kirmasi pelästyneenä pitkin ja poikin perunapello. Vaitonaisuina nousimme ja jatkoimme perunan istuttamista. Kenelle? Yhtä hiljaisina, kukin itsekseen teimme ilta-askareemme. Pirtti oli puhdas, emännän keinutuoli narahteli, ja huomasiin - taistelun kumu oli tauonnut, kohtalonomainen hiljaisuus ympäröi meidät sisäänsä.

Kuva Kaijan hautajaisista. Viktor Virkin perhe asui tuolloin vielä parakissa. Uusi talo rakennettiin hävitetyn tilalle ennen uudelleen evakkotielle lähtöä.

Virkin perhe 8.7.1942 Kaijan hautajaisissa. Edessä Maiju ja Viktor Virkki, takana oik. Kylli, Mirja Meloni, Tyyne-Kerttu, Helmi Kuusela ja Leo.

*Ja minun oli paha olla. Vetäydyin huoneeseeni, eikä uni tullut. Pelkäsin. Ja samalla jysähti kerran, kaksi ja jatkuvasti. Perääntymisvaihe oli alkanut. Etiäinen johdatteli nuorta mieltäni: aloin kirjoittaa kuumeisesti osoitelappuja: Vihtori Virkki, Vihtori Virkki - päässä humisi. Joku koputti - ei joku hakkasi ulko-oveen: **Joukkomme perääntyvät Suvannon yli, esikunta tulee tähän taloon. Kello neljä aamulla on oltava maantiellä. Kävelette Ojajärven asemalle, jonne matkaa on 70 kilometriä. Sieltä pääsette junaan. Loppu.***

Oli lauantai 17. kesäkuuta. Siellä me kaikki olimme maantiellä aamuneljältä. Emäntä ja isäntä hevuskärryissä. Mukanamme 17 lehmää, sonni ja muutama vasikka." Matka jatkui ja monenlaisia vaikeuksia tuli eteen: lehmät karkasivat metsään, pommikoneet ahdistelivat, konekiväärisuihkut kohdistettiin pakolaisiin, junaan ei mahtunutkaan, ne oli varattu sotilaskuljetuksiin. Lopulta kävellen, jalat verillä päästään Sulkavalle, missä juhannusyötä vietetään leiriytyneenä koulun kentällä.

Viktor ja Maiju Virkki asettuivat Orimattilaan Rautamäen tilalle. Leo Virkki muutti sinne 4.10 1946. Viktor Virkki kuoli 24. 6. 1950 Lahden Diakonissalaitoksella, missä Tyyne-Kerttu kävi häntä tapaamassa.

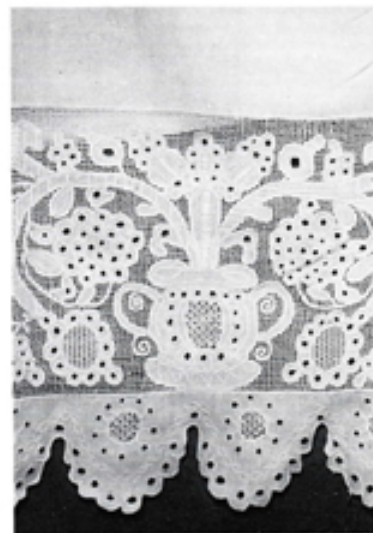
jatkuu s. 56

VIIMEINEN TERVEHDYS AUNUKSESTA

Aunuksesta tuli kirjeitä, joissa oli pyyntöjä erilaisista naisten vaatteista ja selostuksia tilaustöiden edistymisestä otteita:

8.5.44

" Neiti Virkki oletteko hyvä ja voisitteko saada sieltä minulle kesätakin musta värisen, tai tumman sinisen vyön kanssa, ja jos voitte saada niin olisitteko hyvä ja kirjoittaisitte miten paljon maksaa, niin minä sitten lähetän rahat, tai jos panette jälkivaatimuksella. Vielä pyytävät revinnäistyön tekijät (tytöt) alusvaatteita kerroksia ja alushameita väriltään 2 kpl vaaleita ja 1 tumma. Neiti Virkki vielä pyydän, jos saatte sukkaliivit ja rintaliivejä kans. Suokaa anteeksi kyllä tästä Teille tulee vaivaa, me kansa maksetaan tästä ja autetaan millä voidaan. Muuten aika kuluu pikku hiljaksen aina päivä kerrallaan, kiirettä myöskin on kun hattu sesonki menee, ja vähän on alettu lähettää hattuja Sogmanille. Terv. Kaikilta revinnäistyön tekijöiltä ja olkityön tekijöiltä. Terveisiä Niinalta, neiti Kososelta, Sofi Nyrköltä terv. Maija

Käspaikan revinnäispäällike - ompelua Aunuksesta.

17.6. Hyvää päivää neiti Virkki. Monet terveiset täältä Aunuksesta. Tästä nyt rupesin kirjoittamaan kirjettä teille ja samalla lähetän minun tekemät työni ja samassa myös lähettää Maija. Neiti Virkki noista töistäsi jos voitte lähettää minulle kävely puvun jos mitä ei riitä rahasta niin minä loput rahat lähetän teille. Tästä vaan kiireesti kirjoitan ja toivon menemään. Toivon teille hyvää kesän jatkoa ja älä muistelle pahalta meitä Karjalan tyttöjä. Terveisin oikin paljon Maijalta jos emmen enää näi toisiaan me niin muista joskus Niina ja Maija.

Viimeiset terveiset täältä aunuksesta Niina Blinkova ja Maija.

Niina ja Maija

Revinnäiskurssille Aunuksenlinnan kirkosta järjestetty tila. Tyyne-Kerttu aloitti revinnäistöiden tekemisen. Tämä iso liina on hänen suunnittelemansa ja tuli viimeisellä junalla Aunuksesta. Se on Virkki-Käsityömuuseon kokoelmissa Karjalatalon Aunuksen osastolla.

Kuva Viimeisellä junalla tulleesta revinnäistyöstä.

KULTTUURIVAIKUTTAJANA HELSINGISSÄ

OMIN KÄSIN -LEHDEN PÄÄTOIMITTAJA

OMIN KÄSIN -lehteä alettiin toimittaa Kotilieden ohessa liitteenä 1938 silloisen päätoimittajan Alli Wiherheimon aloitteesta. 1940 lehti ilmestyi laajempuna neljä kertaa vuodessa Yhtyneiden kuvalehtien kustantamana. Aunuksessa käyntinsä jälkeen lehden päätoimittaja Linda Eerikäinen lähetti Tyyne-Kertun kertoman mukaan hänelle pikakirjeen ja pyysi häntä lehden päätoimittajaksi. Linda Eerikäinen oli ilmeisen vakuuttunut Tyyne-Kertun kyvyistä hoitaa tehtävää, vaikka Tyyne-Kerttu itse kertookin arkailleensa ottaa sitä vastaan. Tyyne-Kerttu oli Nummelan parantolassa kuntoutumassa, kun asiasta neuvoteltiin. Tarjous oli tietenkin houkutteleva, niinpä Tyyne-Kerttu rohkaistui ja tarttui tilaisuuteen. Hän ei enää palannut Aunukseseen, vaan aloitti työt lehdessä 1944 keväällä. Aunuksen työtuvan tyttöjen kanssa hän oli kuitenkin sodan loppuun asti kirjeenvaihdossa. Tytöt pyysivät häntä hankkimaan itselleen vaatteit, kävelypukuja, kenkiä jne. , joita maksoivat revinnäis- ja muista tilaustöistä saamallaan rahoilla. Tyyne-Kerttu pyrki mahdollisuuksien mukaan täyttämään toiveet ja välitti samalla tilauksia tuttaviltaan, jotka eripuolilta Suomea ottivat häneen yhteyttä: karjalainen käsityötaito oli tullut tunnetuksi ja sille oli kysyntää. Yhtyneiden Kuvalehtien toimitus sijaitsi tuolloin Bulevardilla. Tyyne-Kertulle annettiin Seura-lehdelle aiemmin kuulunut toimistohuone, josta tuli Omin Käsin -lehden toimitus. Päätoimittajan työnsä hän aloitti jälleen täysin itsenäisesti. Aiemmin ilmestynyt lehti oli tietenkin esikuvana.

Tyyne-Kerttu pitää merkittävimpänä uutena aluevaltauksena, jonka hän toi lehden sisältöön, sisustusasioiden käsittelyä. Hän oli erityisen kiinnostunut sisustamisesta ja suunnitteli myös itse niitä. Omin Käsin -lehden tehtäväksi nähtiin paitsi käsityötaidon ja taidekäsityön ylläpitäminen myös kansallisen käsityöperinteen vaalimien, näyttelyiden järjestäminen, käsityön tekijöiden esittely ja hyvän maun ylläpitäminen. Lehti toimi myös markkinatorina eli lehden kautta lukijat voivat tilata siinä esiteltyjä tuotteita valmiina tai puolivalmisteinä. Päätoimittajantyö Omin Käsin lehdessä oli näköalapaikka. Vaikka yleisesti elettiin aluksi sodan johdosta niukkoja aikoja ja kaikenlaisesta materiaalista oli pulaa, tarjosi lehti hyvät toimintamahdollisuudet. Tyyne-Kerttu pääsi seuraamaan oman alan kehitystä uudella tavalla ja voi myös

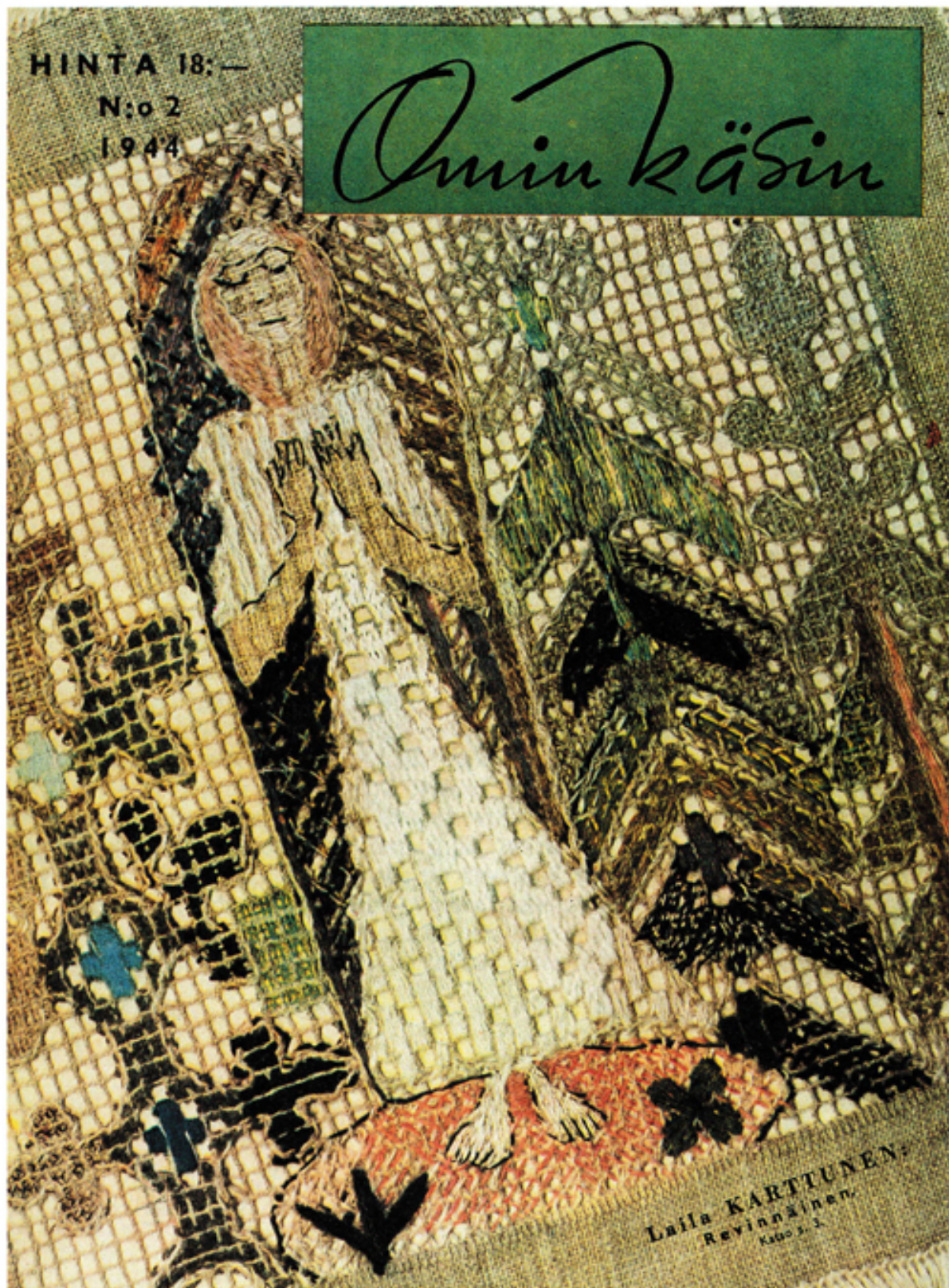
jatkuu s. 58

HINTA 18:—

N:o 2

1944

Omin käsin

Tyyne-Kerttu Virkin ensimmäisiä päätoimittajan töitä. Omin Käsin -lehden kansi No 2/1944.

vaikuttaa siihen. Lehteä myös todella tarvittiin: naisilla oli aikaa jälleen kodin kaunistamiselle ja elettiin edelleen paljolti käsityön varassa.

Omin Käsien -lehti jakoi vuosittain palkintoja ja stipendejä mm. Helsingin käsityöopettajaopiston, Taideteollisen oppilaitoksen ja Fredrika Wetterhoffin Kotiteollisuusoppilaitoksen oppilaille. Päätoimittajana Tyyne-Kerttu oli vaikuttaja, jota haluttiin mukaan erilaisiin hankkeisiin. Hän oli mm. Helsingin käsityöopettajaopiston johtokunnassa kaksikymmentä vuotta v 1947-1967.

Tyyne-Kerttu Virkki korostaa, että hän edisti myös kansainvälisyyttä, jota vasta paljon myöhemmin alettiin arvostaa. Hän oli yksi niitä harvoja etuoikeutettuja, jotka heti sodan jälkeen pääsivät matkustamaan ulkomaille, ja hän myös käytti tätä mahdollisuutta. Paitsi että osallistui Suomen Aikakauslehtien Liiton järjestämille vip- matkoille, mm. Lontooseen ja Pariisiin, hän matkusteli yksityisesti lomillaan tai pienten matkastipendien turvin, joita mm. lehtiyhtiö myönsi.

Ulkomaanmatkoiltaan hän kirjoitti artikkeleita, joissa esitteli innostavasti eri maiden rikasta käsityökulttuuria

Jo ennen sotia hän oli luonut suhteet Eestiin. Hänellä oli tilaisuus myös v. 1938 tutustua Berliinissä pidettyyn Käsityömaailman näyttelyyn, jossa oli osallistujia 30 maasta. Siellä oli myös historiallinen osasto, joka oli koottu Berliinin ja Wienin museoista. Täältä hän lensi Tallinnaan osallistuakseen siellä ensi kertaa Laulujuhille. 1948 hän osallistui Reykjavikissa pidetyille Pohjoismaisille Kotiteollisuuskäräjille. Hän matkusti rahtilaivalla yhdessä toimittaja Irma Andersinin kanssa, joka houkutteli Tyyne-Kertun mukaansa kesken kiireimmän lehden teon. Matkan takia keskeytyi myös autokoulu, jonka Tyyne-Kerttu oli juuri aloittanut, eikä hän sitä enää myöhemminkään ehtinyt jatkaa. Hän kirjoitti pohjoismaisista käsityöosastoista arvostelun Omin Käsien lehteen ja siitä huokuu innostus näkemästä, mutta myös pettymys Suomen osaston väriltömyydestä, joka muiden rinnalla korostui. Tyyne-Kerttu kävi tutustumassa 1958/4? Brysselin maailmannäyttelyyn ja 1966/7? Montrealin maailmannäyttelyyn. Molemmat olivat merkittäviä ideoiden ja vaikutteiden antajia ja niiden antina oli artikkeleita ja muistoesineitä. Myös 1961 laulajatar Pirkko Gallen-Kallelan kanssa tehty Meksikon -matka oli vaikuttava. Sen muistoja hänellä on edelleen kotinäyttelynä. Lisäksi Tyyne-Kerttu teki matkoja mm. Libanoniin, Kyprokselle, Kanarian saarille jne., joilta hän keräsi käsityönäytteitä ja matkamuuistoja, jotka nyt ovat Virkki-Käsityömuuseon kokoelmassa. (Ulkomaan suhteita ja matkoja esittelee itse tuon sanoiksi virkki -sarjan V osa, 1990).

jatkuu s. 64

Muoti- ja Sorja -lehden päätoimittaja Linda Eerikäinen, taiteilija Brita von Haartman, taiteilija Lyyli Hurme ja Omin Käsien -lehden päätoimittaja Tyyne-Kerttu Virkki Köydenpunojan-kadun toimituksessa v. 1947.
Kuva Mirjam Salomaa

OMIN KÄSIN -lehden 30-vuotisjuhlanäyttelyssä Finish Design Centerissä 25.11.70 - 13.1.1971. Akateemikko Kustaa Viikuna onnittelemassa päätoimittaja Tyyne-Kerttu Virkkiä. - Kuva Mirjam Salomaa

Matkalla Euroopassa ilm. 1938 Rax-alpeilla: edessä Katri Rossi, myöh. Brummert, takana vas. Tyyne-Kerttu Virkki, Martha Jacobson ja Liisa Okero.

Presidentti Makarioksen vastaanotolla Kyproksen matkalla 22.12.1962. Tyyne-Kerttu presidentin oikealla puolella.

Vuokko Kuhalampi:

”Omin käsin -lehestä löytää yhä kultajyviä”

Kun katselen Omin Käsin -lehden vanhoja vuosikertoja, minut valtaa ihmeellinen tunnelma: kuinka tutuilta kuvat tuntuvatkaan - tutuilta ja rakkailta. Silti monilta osin kuvat vaikuttavat aivan nykyaikaisilta ja tuoreilta. Nostalgia valtaa mieleni: -Tuon ihanan hattuanostavan herrasmiehen ja sorean neidon äitini Helena Kuhalampi kirjoi sisareni Maija-Liisan puseron rintamukseen (OK 2/53); nuo virkatut pitsikäsineet olivat kuin piste i:n päälle äitini tyylikkäässä kesäasussa; nuo laukut innoittivat toisen sisareni Kaisan tekemään sini-valkoraidallisen patjakankaisen hameen, shortsien ja boleron täydennykseksi vielä hauskan kesäpussin. Siinä oli niinestä virkattu pyöreä alaosa ja yläosa sitä samaa raidallista patjakangasta. Pussi oli tyylikkyyden huippu! Se oli minun, useita vuosia nuoremman, ihailevan pikkusiskon vankkumaton mielipide.

Omin Käsin -lehti tuli äidilleni jatkuvasti. Lehtiä säilytettiin huolellisesti ja tämän tästä niitä selailtiin uudelleen joko ihan muuten vain antamaan inspiraatiota ajatuksille tai sitten etsittiin vartavasten mallia ja ideaa työhön. Äidillä oli aina monta käsityötä meneillään tai suunnitelmissa. Hän ei osannut pitää käsiään joutilaina. Jos oli hetkikin aikaa kotitöiltä, hän käytti sen kangaspuilla kutomiseen, neulomiseen tai pitsinvirkkaukseen. Virkkuutyö oli 60 hänellä aina mukana taskussa tai laukussa. Se ei vienyt paljon tilaa.

Muistan miten innostavia olivat vanhojen Omin Käsien -lehtien vuosikerrat mökillä kesäisin, eritoten sadepäivinä, kun oli tekemisen puute. Äiti loihti jostain palan puuvillakangasta tai kutomaansa pellavakangasta sekä erivärisiä lankanyssyköitä, joita hänellä oli aina varastossa. Hän itse oli oiva innostaja luovassa työssä. Äidilläni oli suunnaton tarve tehdä arkisistakin asioista kauniita. Koulussa pakolliset esiliinat hän esim. kirjoi niin kauniisti, että niitä oli ilo pitää. Omin Käsien -lehdet antoivat inspiraatiota kirjoituksen pohjaksi. Ihmeellisintä on mielestäni ettei Omin Käsien -lehtien anti ole vanhentunut vuosien saatossa, päinvastoin, niistä löytää yhä kultajyviä. Lehteä selaillessa minut valtaa jälleen jollain tavalla ylevä tunnelma.

Vokki Oy:n osasto Taidehallissa pidetystä kotiteollisuusjärjestöjen näyttelystä. Kuvassa vas. Sylvi Kekkonen, FT Toini-Inkeri Kaukonen ja FT Veera Vallinheimo. Kuva Kotiteollisuus - Leo Kosonen.

Käsityö on parhaimmillaan luovaa työtä, tekijänsä elämää rikastuttavaa, silloinkin kun rahallinen ansio jää niukaksi. - OK 25.10.1963.

Sylvi Kekkonen

VOKKI Oy:n TOIMITUSJOHTAJA JA MALLISUUNNITTELIJA

Tyyne-Kerttu Virkki oli mukana perustamaassa VOKKI Oy:tä 1947. Koti- ja taideteollisuusliike VOKKI Oy perustettiin jatkamaan lakkautetun Siirtoväen Kotiteollisuusyhdistyksen työtä. Keskeisenä tehtävänä oli tarjota kotityötä siirtoväkeen kuuluville karjalaisille, jotka olivat taitavia käsityöläisiä. Ensimmäinen toimipaikka oli Unioninkatu 15:n kolmannen kerroksen huoneisto, jossa toimi myös seitsemän kutojan kutomo. Tyyne-Kerttu oli Vokki Oy:n johtokunnan jäsen v 1950 asti, jonka jälkeen hänestä tuli toimitusjohtaja ja samalla hän toimi myös mallisuunnittelijana. Tyyne-Kerttu osti kertomaansa mukaan tuolloin pääosan osakkeista itselleen lainarahalla. Pankit eivät lainaa myöntäneet, mutta hänen hyvä ystävänsä, farmaseutti Kerttu Rautio-Soini antoi rahat.

1954 Tyyne-Kerttu avasi Vokki Oy:n talossa pienen myymälän, jossa myytiin Vokin tuotteita. Kauniin ja käytännöllisen sisustuksen suunnitteli Marke Niskala-Luostarinen. Huomattavimpia yksittäisiä kudontatöitä, mitä Vokki Oy:ssä tehtiin oli suuri esirippu Kuopion uuteen ammattikouluun. Vokki Oy:n toiminnassa mukauduttiin ajan vaatimuksiin, mutta keskeiset kansalliset ja sosiaaliset lähtökohdat pitivät, painottaa Tyyne-Kerttu. Liike siirtyi Kasarmink. 19, Design Centerin yhteyteen, jossa se toimi Vokki - lahjatavaraliikkeenä. Omin Käsin -lehden toimitus oli siirtynyt Väinämöisen kadulle ja sen yhteydessä toimi Vokki oy:n sisustuspalvelu.

Vokki Oy:n toiminta oli sopusoinnussa Tyyne-Kertun päätoimittajan työnsä kanssa Omin Käsin -lehdessä, muuten se tuskin olisi onnistunutkaan. Lehti sai myös tätä kautta aineistoa. Muutenkin Vokki Oy:ssä toimiminen edesauttoi suhteiden pitämistä sekä käsityön taitajiin että suunnittelijoihin ja taiteilijoihin. Saman alan yrittäjiä oli mm. Armi Ratia, joka oli myös karjalainen juuriltaan ja jonka kanssa Tyyne-Kerttu oli läheisessä yhteistyössä. Vokki Oy:n ja Marimekon liikkeet sijaitsivat eräässä vaiheessa samalla kadulla. Tyyne-Kerttu arvosti Ratian työtä ja hankki myös Marimekon alkuaikojen mallistoa itselleen. Armi Ratia kävi itse Merikannontielle sovittamassa Tyyne-Kertulle juhla-asuja, joita tämä kiireesti tarvitsi saatuaan kutsun Moskovaan Eino Kuuselta, joka toimi tuolloin sotilasasia-miehenä Suomen suurlähetystössä.

Kun Tyyne-Kerttu Virkki pääsi eläkkeelle päätoimittajantyöstään 1970, hän jatkoi edelleen Vokki-Virkin toimintaa Merikannontien kellaritiloissa, jossa oli tilat vaihtuville näyttelyille sekä myymälälle. Myöhemmin 70-luvulle tultaessa, kun uudet aatteet ja materiaalit syrjäyttivät perinteistä käsityöhön perustuvaa elämäntyyliä, myös Vokin toiminta vaikeutui. Tyyne-Kerttu myi Vokki-Virkin, kun uusi innokas yrittäjä ilmaantui. Mutta tämä ryhtyi epärealistisiin ja suurisuuntaisiin hankkeisiin, eikä pystynyt maksamaan kauppasummaa. Liike haettiin sittemmin konkurssiin.

jatkuu s. 66

Suomen Nainen 1958

Tyyne-Kerttu Virkki Vokki Oy:n Unioninkadun myymälässä 1958 esittelemässä suunnittelemaansa kangasta. Hämeen-Aalto näyttää puvun mallia Tyyne-Kertun kankaasta.

Vokki Oy:n lähtiäiset Eeva Hänniselle Tyne-Kerttu Virkin kotona Merikannontielä 1968. Eeva Hänninen oli Vokin kutojia, joka muutti USA:han. Kuvassa takana oik. Lauri Lamppu, Sakari ja Mirja Tissari, Eeva Taimi, Tyne-Kerttu, Irmeli ja Eero Carpen, Mirja Lamppu, Leena Hänninen, Mirja Meloni, Pirkko Gallen-Kallela, Irma Auerma, Eino Kerminen, Aune Keminen, Riitta Alaspää ja Eeva Lille.

Mikkelläinen Eeva Hänninen meni USA:ssa naimisiin Salvatore de Felicen kanssa ja lähetti Tyne-Kertulle kuvan perheestään joulutervehdyksenä Bostonista. Eeva, Lola ja Salvatore kotinsa puutarhassa.

VOKKI Oy:n näyttelystä 1969 Kasarmink. 19. Keraamikko Eila Munkki, taiteilija Kaija Leppänen (Vokin myymälän hoitaja, Tyyne-Kerttu Virkin suunnittelema poncho päällään), keraamikko Raija Rauanheimo-Kojonen, Tyyne-Kerttu Virkki ja taiteilija Sinikka Luukanen.

Vokki-Virkin joulunäyttely 1973. Taustalla Eeva Renvallin kuvakudos Kultainen kaupunki. Eila Munkki ja Raija Rauanheimo-Kojonen esittelemässä keramiikkakorujaan.

ELÄKKEELLÄ MUSEONJOHTAJAKSI

1977 Tyyne-Kerttu täytti 70 vuotta ja sai myös käsityöneuvoksen arvonimen.

Hän perusti VIRKKI- KÄSITYÖMUSEON samana vuonna ja 1978 hän perusti Tyyne-Kerttu Virkki -säätion hoitamaan ja ylläpitämään käsityömuseota, kartuttamaan sen kokoelmia sekä elvyttämään karjalaista perinnekulttuuria. Säätiolle hän siirsi suurimman osan omaisuudestaan.

Museon esineistö on huomattavalta osalta hänen itsensä työn ohella kokoamaa ja syntynyttä.

Aunuksen kokoelma on ehkä kansatieteellisesti merkittävin, Vokki Oy:n aikana hänen oma laaja mallisuunnittelutyönsä muodostaa oman kokonaisuuden, lisäksi koko Vokin jäämistö on tavallaan yksi kokoelman osa, Tyyne-Kerttu Virkin eri maista kokoama aineisto muodostaa kansainvälisen kokoelman. Sen lisäksi Virkki- Käsityömuseo ja Tyyne-Kerttu -Virkki itse henkilökohtaisesti on saanut huomattavia lahjoituksia ystäviltaan ja työtovereiltaan esim. Mirja Vasama, Mirja Tissari, Terttu Tomero, Sivi Rytkönen-Laurema, Eila Munkki, Raija Rauanheimo-Kojonen, Helena Tynell, Eeva Renvall ja Maija Aaltonen ovat tehneet arvokkaita lahjoituksia.

Museonjohtajan ja säätion hallituksen puheenjohtajan ja myöhemmin kunniapuheenjohtajan tehtävät ovat täyttäneet Tyyne-Kerttu Virkin eläkepäivät. Päätoimittajan taitojaan hän on hyödyntänyt mm. toimittamalla kirjasarjaa **Itse tuon sanoiksi virkki I - V** . Se esittelee Tyyne-Kerttu Virkki -säätion toimintaa, museon perinnetapahtumia ja kokoelmia sekä Tyyne-Kerttu Virkin elämänvaiheita.

VIRKKI-KÄSITYÖMUSEON toiminnassa ovat keskeisellä sijalla perinnetapahtumat, joissa on vuotuisten juhlien perinteeseen liittyvää monipuolista kulttuuriohjelmaa. Myös näyttelyt vaihtuvat kausittain. Tyyne-Kerttu itse toimii tilaisuuksien organisoijana. Apunaan hänellä on säätion hallitus sekä lukuisa määrä museon ystäviä vapaaehtoistyössä. Näistä vapaaehtoisjoukoista hän on muodostanut eräänlaisia toimikuntia sen mukaan, mitä asianomaiset itse osaavat ja haluavat tehdä. Tilanteen mukaan Tyyne-Kerttu delegoi kullekin tehtäviä. Toimintamalli on joustava ja Tyyne-Kerttu kykenee sopimaan puhelimitse pääosan asioista, varsinaisia kokouksia ei pidetä. Tässäkin asiassa voi vain ihmetellä miten moderneja käytäntöjä Tyyne-Kerttu toteuttaa: verkottuminen ei hänelle ole mitään uutta. Puhelin on aina ollut hänelle tärkeä työväline. Aunuksessa hänen onnistui saada puhelin käyttöönsä kenraalin rouva Kerttu Blickin avulla, joka pyysi miestänsä jääkärikenraali Aarne Blickiä vaikuttamaan asiassa; ja samoin sodan jälkeen Helsingissä, jolloin Eino Kuusela tuli apuun. Ilman puhelinta Tyyne-Kerttu ei mielestään olisi mitenkään voinut hoitaa työtään.

jatkuu s. 72

Vokki-Virkki järjesti vastaanoton Kaupunkisuunnittelun maailmankongressin aikaan 11.8.1976. Kuvassa mm. taiteilija Maija Aaltonen hoitamassa tarjoilua. Toisessa kuvassa Maija Aaltonen lisäksi hänen tyttärensä Susan Pfeiffer ja Eeva Meloni.

Pukujuhlasta museolla. Oik. tiedottaja Kaija Kaup-
pinen ja laulaja Lahja Hämäläinen yllään Anneli
Qvefländerin suunnittelema puku.

Pirtanauhoja esittelevä näyttely Virkki-Käsityö-
museossa 1984, johon tutustui myös USA:n
suurlähettilään rouva Marja-Leena Nyborg. Sari
Varilo näyttää mallia. Toisessa kuvassa mm.
maisteri Annikki Lukkarinen ja Tyne-Kerttu Virkki.

Virkki-Käsityömuuseumissa Sana ja sävel -tilaisuudessa 1985. Kuvassa Tyyne-Kertun ympärillä sakkolalaisia mm. kotitalousopettaja Karin Liesmaa os. Elenius, jonka isä oli Sakkolassa rovastina, oopperalaulaja Aino Elenius italialaisen miehensä Mirkon kanssa, lastentarhanopettaja Marjatta Almqvist (os. Maasalola) miehensä Torsterin kanssa sekä opetusneuvos Antti Henttonen ja ekonomi Mirja Meloni.

Virkki-Käsityömuuseon kesänäyttelyssä esiteltiin 1984 Eeva Renvallin kuvakudoksia. Kuvassa taiteilija viimeistelee erästä työtä ja Tyyne-Kerttu.

Aunuksen osastossa vas. Risto Jääskeläinen (sakkolalainen), Impi Väre (sakkolalainen), Tyyne-Kerttu Virkki (sakkolalainen), Auvo Ryyänen (Ilomantsi), Heino Vattulainen (Joensuu, Florida) ja Liisa Kiianlinna (Kuopio, Vuoksela, Räihäranta) Virkki-Käsityömuuseumissa 19.9.92.

Virkki-Käsityömuuseumissa Merikannontielleä virpojaiset 23.3.1991. Vas. toimittajat Sami Belinki, Tytti Nilles, pianisti-laulaja Svetlana Koycsheva Bulgariasta, Tyyne-Kerttu ja Olavi Vilppula rouvineen Aunuksen osaston kahvipöydässä.

Pellavasta kankaaksi -näyttelyssä Karjalan kannakselta Muolaasta kotoisin oleva taiteilija Magdaleena Horttanainen kertoo aiheen pohjalta tekemästään taulusarjasta. Hän on lahjoittanut sittemmin taulukokoelman Virkki-Käsityömuuseolle.

Merikannontien nimipäiväperinne-tilaisuus 18.9.1993 museolla. Oik. varatuomari ja rouva Erkki Hara, varatuomari, taidemaalari Lempi Hartikka, Tyynne-Kerttu, enustaja ja hanuristi Sirkka Kalaranta, ekonomi Matti Vauhkonen ja rouva Sylvi Mansikka. Kahvia kaatamassa maisteri Raija Vesterinen, joka on Eino Kuuselan sukua.

Opettaja Anna Sëllgren Taivallahden ala-asteelta oppilaineen 1994 joulujuhlassa käsityömuuseumissa.

Kesällä 1995 Tyyne-Kerttu Virkki -säätio valmisti kiertäväksi tarkoitettun näyttelyn Tyyne-Kertun elämästä ja suunnittelijantyöstä. Tämä oli ensimmäinen suuri näyttely, jossa mm. hänen Aunuksen ajan ja Vokki Oy:n suunnittelutyönsä oli esillä. Näyttely oli esillä Porvoossa Savilinnan galleriassa ja sen avasi 13. 5. rouva Eeva Ahtisaari.

1995 VIRKKI-KÄSITYÖMUSEO siirtyi Karjalataloon kolmannen kerroksen tiloihin. Museon toiminnassa alkoi uusi vaihe. Museon suojelijaksi lupautui rouva Eeva Ahtisaari. Tyyne-Kerttu avustajineen ideoi koulutustapahtumia perinnetapahtumien lisäksi. Keskeisellä sijalla oli aluksi sukututkimus. Museo ei enää voi toimia vain Tyyne-Kertun oman työn varassa. Pelkästään aukiolon turvaaminen päivittäin vaatii ulkopuolista työvoimaa. Aluksi säätio palkkasi saamallaan apurahalla arkistotyön harjoittelijan ja sittemmin päivittäisestä aukiolosta ja museotyön rutiineista ovat huolehtineet työllistetyt museoalan tai käsityöalan ammattilaiset. Kuitenkin edelleen tarvitaan museon ystäviä ja talkootyötä toiminnan ylläpitämiseksi.

Kaikki Tyyne-Kertun kokoama ja museossaan vaalima aineisto ei aina herätä katsojassa ymmärrystä sen arvosta. Mutta Tyyne-Kerttu arvostaa näitä esineitä myös sen kautta, että ne ovat osa hänen elämäänsä tai vain jäänteitä muistumia siitä. Suunnittelijana hän myös tietää, että niihin voi kätkeytyä uuden alku; luovan mielikuvituksen avulla tulee sadun sammakostakin prinssi. Hyvä koulu tässä mielessä hänelle oli Aunuksen -aika. Kuten kaikki sota-ajan kokeneet on hänenkin vaikea heittää mitään pois. Päin vastoin hän on tehnyt löytöjä ja pelastanut muiden hylkäämiä tavaroita museoonsa. Samoin kuin nykytaiteilijalle myös Tyyne-Kertulle kaikki on käyttökelpoista materiaalia. Perinnetapahtumien yhtenä tehtävänä on kehittää jätetavarasta koristeita yms. Kierrätysajan ja uusiokäytön sukupolvella olisi häneltä paljon oppimista.

jatkuu s. 94

Perinnetapahtuma Karjala-talolla (Marimekko/Armi Ratian muistonäyttely) 1997. Haitaristi Jukka Jakkila, huuliharpunsoittaja Raimo Sirkiä (oopperalaulaja Raimo Sirkiän isä) ja keskellä konsultti Väinö Purje, joka lausui Aale Tynnin runon Kaarisilta.

Itse tuon sanoiksi virkki V
julkistamistilaisuus 12.2.93.
Professori Pirkko Anttila,
toim. Irma Ahlgren, toim. Aili
Tuhkanen, maisteri Onerva
Hyvönen ja talousopettaja
Kaarina Kekki takana.

Kuusenkoristajaisvieraita
2.12.1995. Professori Pirkko
Anttila, sisustusarkkitehti
Eino Kerminen vaimoineen,
merkonomi Leena Honkanen
Sakkolan puvussa ja FL Raili
Malmberg, jotka kaikki ovat
mukana Tyyne-Kerttu Virkki-
säätiön työssä.